

gemeente
HEEZE-LEENDE

BELEIDS- EN BEHEERPLAN

GROEN 2027-2030

INHOUD

Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstellingen	7
1.3 Afbakening en kaders	7
1.4 Werkwijze en proces	8
1.5 Leeswijzer	8
2. Beleidskader, wet- en regelgeving	10
2.1 Beleidskader	10
2.2 Wet- en regelgeving	11
2.3 Gemeentelijke kaders	11
2.4 Waarden en functies van groen	12
2.4.1 Natuur- & milieuwaarde	12
2.4.2 Waarde voor het stadsschoon/landschap	13
2.4.3 Cultuurhistorische waarde	14
2.4.4 Waarde voor de leefbaarheid	14
2.4.5 Economische waarde van groen	15
2.5 Bewustwording en participatie	15
3. Beheervisie	16
3.1 Ontwerp	16
3.2 Aanleg groenvoorzieningen	17
3.3 Vervanging van groen	17
3.3.1 Doel en werking NEN 2767	17
3.3.2 Te beoordelen onderdelen	19
3.3.3 Assetmanagement	21
4. Wat beheren we	24
4.1 Areaal 2026	24
4.1.1 Oppervlaktegroen 2026	24
4.1.2 Bomen 2016	25
4.2 Areaal 2030	26
4.1.1 Oppervlaktegroen 2030	26
5. Beheerstrategie	28
5.1 Keuze van het beheer: De gemeenteraad aan zet	28
5.2 Beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen	28
5.2.1 Huidig beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen	29
5.2.2 Voorgesteld beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen	30
5.3 Bomen	31
5.3.1 Huidig beheer: curatief	32
5.3.2 Nieuw beheer: preventief	33
6. Kosten	34
6.1 Huidig beheer	34
6.2 Aangepast beheer	35
6.3 Overige kosten	36
6.4 Boombeheer	36
6.5 Groot onderhoud	37
6.6 Totale kosten Groen	38
6.6.1 Areaal zonder uitbreiding	38
6.6.2 Uitbreiding	38
6.7 Beheerkosten verhardingen	39
6.8 Beheerkosten wegmeubilair	39
6.9 Totale kosten Groen	40

Bijlagen	41
1. Beleidskader, wet- en regelgeving	41
1.1 Speerpunten	41
1.2 Kernbeleid groen	41
1.3 Biodiversiteit	41
1.4 Klimaatbestendigheid	42
1.5 Bomen	42
1.6 Bewustwording en participatie	42
1.7 Uitgangspunten beheer	42
1.8 Afwijken van kernbeleid	43
1.9 Groenstructuur	43
1.10 Waarden en functies van groen	43
1.10.1 Natuur- & milieuwaarde	44
1.10.2 Waarde voor het stadsschoon/landschap	45
1.10.3 Cultuurhistorische waarde	45
1.10.4 Waarde voor de leefbaarheid	45
1.10.5 Economische waarde	46
2. Beheervisie	48
2.1 Het begint bij de bodem	48
2.2 Zwerfvuil	50
2.2.1 Beheer op huidig niveau	50
2.2.2 Aangepast beheer	50
2.3 Bomen	51
2.3.1 Bomenvisie de Toekomstboom	51
2.3.2 Algemene zorgvuldigheid van de boomeigenaar	51
2.3.3 Snoei	52
2.3.4 Schade door wortels	53
2.3.5 Ziekten en plagen	54
2.3.6 Klimaat en milieu	55
2.3.7 De 3-30-300 regel	57
2.3.8 De 10-20-30 regel	57
2.4 Heesters en botanische rozen	57
2.4.1 Beheer op huidig niveau	57
2.4.2 Aangepast beheer	59
2.5 Hagen	59
2.5.1 Beheer op huidig niveau	59
2.5.2 Aangepast beheer	59
2.6 Vaste planten en siergrassen	60
2.6.1 Beheer op huidig niveau	60
2.6.2 Aangepast beheer	60
2.7 Bosplantsoen	60
2.7.1 Huidig beheer	60
2.7.2 Voorgesteld beheer	61
2.8 Gras en kruidachtigen	61
2.8.1 De nieuwe gedragscode	61
2.8.2 Beheer op huidig niveau	62
2.8.3 Aangepast beheer gazons en trapvelden	63
2.8.4 Bermen	63
2.8.5 Bloemrijke graslanden	64
3. Overlast waarden	65

SAMENVATTING

Beleidskader, wet- en regelgeving

Het beheer van het openbaar groen sluit aan bij de Omgevingsvisie, het Groenstructuurplan en andere gemeentelijke beleidskaders. Vier thema's vormen daarbij de rode draad:

- identiteit en uitstraling;
- biodiversiteit;
- klimaatbestendigheid;
- bruikbaar groen.

Deze thema's bepalen niet alleen de inrichting van nieuwe groenvoorzieningen, maar ook de wijze waarop bestaande groenvoorzieningen worden onderhouden en vervangen.

De maatschappelijke betekenis van groen neemt toe. Groen draagt bij aan biodiversiteit, beperkt hittestress, bergt regenwater, verbetert de luchtkwaliteit en versterkt de gezondheid en leefbaarheid van woonkernen. Tegelijkertijd leveren bomen en groen een economische meerwaarde door een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat.

Ook de wetgeving verandert. De Omgevingswet brengt verschillende regels voor de fysieke leefomgeving samen. Daarnaast verplicht de Europese Natuurherstelverordening overheden om achteruitgang van stedelijk groen te voorkomen en de biodiversiteit structureel te verbeteren. Voor gemeenten betekent dit dat behoud en uitbreiding van groen steeds belangrijker worden.

Het beheer richt zich daarom niet uitsluitend op onderhoud, maar vooral op het duurzaam in stand houden en versterken van de functies die groen vervult.

Beheervisie

De gemeente kiest voor een beheer dat uitgaat van de functies van groen. Niet de hoeveelheid groen staat centraal, maar de bijdrage die groen levert aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, gezondheid, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.

Nieuwe ontwerpen worden daarom vooraf beoordeeld op de functies die zij moeten vervullen. Bij reconstructies wordt gestreefd naar minimaal 10% vergroening door verharding te verminderen en meer ruimte te creëren voor bomen, beplantingen en waterinfiltratie.

Een gezonde bodem vormt daarbij het uitgangspunt. Een goed functionerende bodem houdt water vast, stimuleert het bodemleven en zorgt voor vitale beplantingen die minder onderhoud vragen. Daarom wordt organisch materiaal zoveel mogelijk behouden en wordt gekozen voor een natuurlijke inrichting van plantvakken.

Ook de keuze van plant- en boomsoorten verandert. Er wordt meer gebruikgemaakt van inheemse soorten en meer variatie toegepast om de kwetsbaarheid voor ziekten en plagen te verkleinen.

Voor het vervangen van groen wordt aangesloten bij de systematiek van NEN 2767. Daarbij worden veiligheid, functioneren, verzorging en conditie objectief beoordeeld. Door deze werkwijze ontstaat een betere afstemming tussen groen, wegen, riolering en andere gemeentelijke assets en kunnen investeringen doelgerichter worden gepland.

Beheerstrategie

De beheerstrategie vormt de vertaalslag van visie naar uitvoering.

Het traditionele uitgangspunt “**schoon, heel en veilig**” blijft onverminderd van kracht, maar wordt aangevuld met doelstellingen op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Hierdoor verschuift het beheer van een voornamelijk beeldgerichte aanpak naar een functionele aanpak.

Bij beplantingen verschuift de aandacht van beeldkwaliteit naar functioneel beheer. Niet iedere spontane plant wordt nog als ongewenst beschouwd. Inheemse kruiden kunnen juist bijdragen aan biodiversiteit en worden waar mogelijk behouden.

Ook het maaibeheer verandert. Gazons zonder belangrijke gebruiksfunctie worden geleidelijk omgevormd naar bloemrijke graslanden. Bij ecologisch maaibeheer blijft per maaibeurt een deel van de vegetatie staan, zodat insecten en andere dieren voldoende leefgebied behouden.

Voor bomen wordt gekozen voor een preventieve aanpak. Iedere boom wordt eenmaal per drie jaar tijdens de snoeironde beoordeeld. Hierdoor worden achterstallig onderhoud, veiligheidsrisico's en klachten verminderd en kan efficiënter worden gewerkt.

Daarnaast krijgt zwerfafval meer aandacht. Door afval voorafgaand aan maaierwerkzaamheden te verwijderen wordt verspreiding van plastic en ander afval voorkomen en blijft de kwaliteit van het groen behouden.

Areaal

De gemeente beheert ruim 1,5 miljoen m² openbaar groen en ongeveer 18.560 bomen.

De komende jaren verandert vooral de samenstelling van het areaal. Bij vervanging wordt gekozen voor groen dat beter aansluit bij de gemeentelijke ambities op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Niet het aantal bomen staat centraal, maar de kwaliteit en vitaliteit van het bomenbestand. Grote gezonde bomen leveren immers de grootste bijdrage aan verkoeling, waterberging, luchtkwaliteit en biodiversiteit. De omvorming van het areaal vindt grotendeels plaats tijdens reguliere vervangings- en reconstructieprojecten, waardoor de extra investeringen beheersbaar blijven.

Kosten

Het beheerplan maakt inzichtelijk welke financiële middelen nodig zijn om de gewenste kwaliteitsontwikkeling te realiseren.

Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van het huidige beheer en de kosten van het voorgestelde beheer. Daarnaast worden de kosten voor boombeheer, groot onderhoud, areaaluitbreiding, verhardingen en wegmeubilair afzonderlijk inzichtelijk gemaakt.

De voorgestelde beheerstrategie vraagt op onderdelen om aanvullende investeringen, met name voor preventief boombeheer, vergroening en ecologisch beheer. Daartegenover staan belangrijke voordelen.

Achterstallig onderhoud wordt beperkt, de levensduur van groenvoorzieningen neemt toe, risico's worden verkleind en de kwaliteit van de openbare ruimte verbetert.

Door beheermaatregelen integraal af te stemmen met werkzaamheden aan wegen en riolering kunnen investeringen bovendien efficiënter worden uitgevoerd.

Totale jaarlijkse kosten (2026)

Onderstaande tabel geeft de totale jaarlijkse beheerkosten weer voor de openbare ruimte, inclusief groenbeheer, verhardingen en wegmeubilair.

Omschrijving	Kosten	
Groenbeheer	€	1.547.344
Verhardingen	€	171.022
Wegmeubilair	€	46.990
Totale kosten per jaar	€	1.765.357

Conclusie

Met dit beheerplan kiest de gemeente Heeze-Leende voor een toekomstgerichte en duurzame aanpak van het openbaar groen. Veiligheid, leefbaarheid, biodiversiteit en klimaatbestendigheid worden niet langer afzonderlijk beschouwd, maar vormen gezamenlijk het uitgangspunt voor ontwerp, aanleg, beheer en vervanging.

Door te investeren in een gezonde bodem, toekomstbestendige boomstructuren, ecologisch beheer en integraal assetmanagement ontstaat een robuuste groene openbare ruimte die beter bestand is tegen klimaatverandering en tegelijkertijd aantrekkelijker wordt voor inwoners, bezoekers, planten en dieren.

Het beheerplan biedt daarmee niet alleen een onderbouwing van de benodigde beheerbudgetten, maar ook een duidelijke koers voor de verdere ontwikkeling van het openbaar groen in de gemeente Heeze-Leende.

BELEIDS- EN BEHEERPLAN GROEN 2027 - 2030

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Heeze-Leende beschikt sinds 2021 over een Groenstructuurplan waarin de gewenste ontwikkeling van het openbaar groen is vastgelegd. Dit beheerplan vormt de praktische uitwerking daarvan voor de periode 2027–2030. Het beschrijft hoe de gemeente haar groenvoorzieningen beheert, ontwikkelt en financiert, zodat de kwaliteit van de openbare ruimte ook op lange termijn behouden blijft.

Het beheerplan heeft meerdere doelstellingen. Het geeft inzicht in de benodigde beheermaatregelen en de financiële consequenties daarvan, voorkomt kapitaalvernietiging en draagt bij aan een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Daarnaast vormt het plan een transparante basis voor bestuurlijke keuzes en biedt het handvatten om de uitvoering te monitoren en waar nodig bij te sturen.

Binnen het beheerplan vallen niet alleen bomen, heesters, gras- en kruidachtigen en watergangen, maar ook het beheer van onkruid op verhardingen, afvalbakken, speelondergronden en de bestrijding van invasieve exoten. Hiermee ontstaat één integraal beheerplan voor de groene openbare ruimte.

1.2 Doelstellingen

Het beheerplan heeft meerdere doelstellingen:

- 1 Het hebben van inzicht in en overzicht van het te beheren groenareaal.
- 2 Bewustwording geven van onze zorgplicht als het gaat over de bomen en waar we nu staan
- 3 Het bij elkaar brengen van de strategie (visie en ambitie) en de praktijk (beheer en onderhoud).

1.3 Afbakening en kaders

Het beheerplan behandelt de gemeentelijke groenvoorzieningen (openbaar groen) binnen de bebouwde kom:

- Bomen
- Grassen
- Beplantingen
- Watergangen

Ook onderdelen die niet 'groen' zijn vallen binnen dit beheerplan:

- Vuil- en onkruidbeheersing op verhardingen.[RH1.1]
- Ledigen afvalbakken.
- Speelondergronden (speeltoestellen zelf niet).
- Begraafplaats Protestantse kerk.

De beheersing en eventueel bestrijden van invasieve exoten loopt door alle beheeronderdelen heen. Deze worden in het plan meegenomen.

1.4 Werkwijze en proces

Het groenbeheerplan is opgesteld in een samenwerking tussen de gemeente Heeze-Leende en Alles over Groenbeheer.

1.5 Leeswijzer

Deze leeswijzer helpt bestuurders, beleidsmedewerkers, inwoners en uitvoerende partijen om snel inzicht te krijgen in de opzet en inhoud van het Beheerplan Heeze-Leende 2027-2030. Het beheerplan vormt de praktische uitwerking van het Groenstructuurplan uit 2021 en beschrijft hoe de gemeente haar openbare groenvoorzieningen de komende jaren wil beheren, ontwikkelen en financieren.

Doel van het beheerplan

Het beheerplan heeft als doel het gemeentelijk groen duurzaam in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren. Daarbij wordt gestuurd op een aantrekkelijke leefomgeving, biodiversiteit, klimaatbestendigheid, veiligheid en een doelmatige inzet van middelen. Daarnaast biedt het plan inzicht in de benodigde beheermaatregelen en de financiële consequenties daarvan.

Opbouw van het document

Hoofdstuk 1 – Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de aanleiding voor het beheerplan, de doelstellingen, de afbakening van het beheergebied en de gevolgde werkwijze. Ook wordt toegelicht welke onderdelen binnen het beheerplan vallen, zoals bomen, beplantingen, grasgebieden, watergangen, onkruidbeheersing, afvalbakken en speelondergronden.

Hoofdstuk 2 – Beleidskader, wet- en regelgeving

Hier wordt samengevat welke beleidsmatige en wettelijke uitgangspunten richting geven aan het beheer. Centraal staan de thema's identiteit en uitstraling, biodiversiteit, klimaatbestendigheid en bruikbaar groen. Daarnaast wordt ingegaan op relevante wetgeving, waaronder de Omgevingswet, de zorgplicht voor bomen en Europese natuurregelgeving.

Hoofdstuk 3 – Beheervisie

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe de gemeente het openbaar groen toekomstbestendig wil maken. Belangrijke uitgangspunten zijn een gezonde bodem, vergroening bij herinrichtingen, vergroting van biodiversiteit, klimaatadaptatie en het versterken van boomstructuren. Ook wordt aandacht besteed aan ontwerpprincipes, vervanging van groen en assetmanagement volgens NEN 2767.

Hoofdstuk 4 – Beheerstrategie

Hier wordt de vertaalslag gemaakt van visie naar uitvoering. Het hoofdstuk vergelijkt het huidige beheer, dat vooral gericht is op 'schoon, heel en veilig', met een toekomstgericht beheer waarin biodiversiteit en klimaatadaptatie een grotere rol spelen. Voor verschillende beheertypen wordt aangegeven welke onderhoudsmaatregelen en frequenties worden voorgesteld.

Hoofdstuk 5 – Areaal

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de omvang van het gemeentelijk groenareaal en het bomenbestand. Daarnaast wordt een vergelijking gemaakt tussen de huidige situatie (2026) en de verwachte situatie in 2030. Daarmee wordt zichtbaar hoe het areaal zich ontwikkelt richting meer natuurlijk groen, bloemrijke graslanden en bosplantsoen.

Hoofdstuk 6 – Kosten

In dit hoofdstuk worden de financiële gevolgen van het beheer inzichtelijk gemaakt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de kosten van het huidige beheer en een aangepaste beheerstrategie die beter aansluit op de ambities voor biodiversiteit en klimaatadaptatie. Hiermee vormt dit hoofdstuk de basis voor bestuurlijke keuzes en budgetafwegingen.

Bijlagen

Om het hoofdrapport compact en leesbaar te houden, zijn uitgebreide achtergronddocumenten opgenomen als bijlage. Deze bevatten een nadere uitwerking van het beleidskader, de wet- en regelgeving en de beheervisie. Voor lezers die de achterliggende argumentatie, beleidskeuzes en inhoudelijke onderbouwing willen bestuderen, vormen deze bijlagen een waardevolle aanvulling.

Leestip: Voor bestuurders en besluitvormers zijn vooral hoofdstukken 2, 3, 4, 5 en 6 van belang. Voor beleidsmedewerkers en beheerders bieden de bijlagen aanvullende verdieping en onderbouwing van de gemaakte keuzes.

2 BELEIDSKADER, WET- EN REGELGEVING

2.1 Beleidskader

De gemeente Heeze-Leende wil een groene gemeente blijven en het groen verder versterken. Daarvoor zijn in het groenstructuurplan vier belangrijke speerpunten gekozen:

- identiteit en uitstraling;
- ecologie en biodiversiteit;
- klimaatbestendigheid en;
- bruikbaar groen.

Het groen moet passen bij het dorp, de natuur versterken, helpen tegen hitte en wateroverlast en goed gebruikt kunnen worden door bewoners, bijvoorbeeld om te spelen, te bewegen en elkaar te ontmoeten.

De gemeente wil haar belangrijkste groenstructuren beschermen en waar nodig verbeteren en met elkaar verbinden. Groen in woonwijken krijgt extra aandacht om de leefomgeving prettiger te maken. In het kernbeleid groen staat dat bijzondere groene plekken, de zogenoemde groene parels, extra zorg krijgen. Bij nieuwbouw moet voldoende groen behouden blijven of worden aangelegd. De gemeente vindt aantrekkelijke entrees, variatie in groen, bomen langs wegen en een goede aansluiting bij het landschap belangrijk. Ook wil de gemeente zelf het goede voorbeeld geven.

Biodiversiteit is een belangrijk onderdeel van het beleid. De gemeente:

- gebruikt bij voorkeur meer inheemse planten;
- maakt groene verbindingen;
- inventariseert en indien nodig/mogelijk bestrijdt invasieve planten en;
- kiest waar mogelijk voor natuurlijk beheer.

Ook werkt de gemeente mee aan landelijke en lokale initiatieven voor biodiversiteit. Zo wordt de natuur sterker en minder kwetsbaar voor ziektes en plagen.

Klimaatbestendigheid is een ander belangrijk thema. Groen helpt tegen droogte, hitte en wateroverlast. De gemeente zet in op een gezonde bodem, meer groen en bomen, minder verharding en het vasthouden van regenwater in het groen. Ook stimuleert zij bewoners om zelf water op te vangen.

Voor bomen geldt het principe: de juiste boom op de juiste plek. De gemeente kiest voor variatie in boomsoorten en voldoende groeiruimte. Overlast door bomen moeten we grotendeels mee leren leven, omdat de voordelen groter zijn dan de nadelen. Vanuit de EU is in 2024 de Natuurherstelverordening in werking getreden. Dit is bindende wetgeving die EU-lidstaten verplicht aangetaste ecosystemen op land, in water en op zee te herstellen. Het hoofddoel is om achteruitgang van natuur te stoppen en herstelmaatregelen te nemen: in 2030 voor 30% van de gebieden, en in 2050 voor 90%. Specifiek verplichten de artikelen 8 en 10:

- Het voorkomen van nettoverlies van stedelijk groen.
- Het ombuigen van de daling van bestuiverpopulaties tot 2030.
- Het staat vast dat de boomkroonbedekking voor 2030 niet mag afnemen.
- Vanaf 2031 moet dit transformeren naar een aantoonbaar stijgende trend in zowel groenoppervlak, boomkronen als biodiversiteit.

Nederland moet hiervoor een nationaal herstelplan opstellen. De centrale overheid is bezig met de uitwerking hiervan.

De gemeente streeft naar een natuurlijk beheer. Er worden verschillende kwaliteitsniveaus gebruikt. Alleen bij zwaarwegende maatschappelijke redenen kan worden afgeweken van het beleid. De groenstructuur bestaat uit drie delen: hoofdgroenstructuur, wijkgroenstructuur en woonomgevingsgroen. Elk type groen heeft een eigen functie en betekenis voor het dorp, de wijk of de directe woonomgeving.

2.2 Wet- en regelgeving

Op het gebied van groen is geen specifiek wettelijk kader waarin de rechten en plichten voor het beheer van de leefomgeving zijn vastgelegd. Er zijn diverse wetten en regels welke van toepassing zijn op het groen:

- Omgevingswet, met daarin opgenomen specifieke activiteiten die betrekking hebben op de groene omgeving, voorheen ondergebracht in:
 - o Flora- en fauna-activiteit (soortenbescherming): Bescherming van plant- en diersoorten.
 - o Natura 2000-activiteit (gebiedsbescherming): Activiteiten die gevolgen hebben voor beschermde Natura 2000-gebieden.
 - o Houtopstand-activiteit: Regels rondom het kappen of vellen van bossen en bomen.
 - o Omgevingsplanactiviteit (landschap): Regels uit het gemeentelijk omgevingsplan (zoals het wijzigen van het landschap of bomenkap buiten de bebouwde kom).
 - o Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) die onder de Omgevingswet vallen:
 - Besluit activiteiten leefomgeving (Bal): Regels over wat wel/niet mag in de natuur.
 - Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl): Normen voor de kwaliteit van de groene omgeving.
 - Omgevingsbesluit: Procedurele regels.
 - Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) Kapitaalgoederen in de Gemeentewet.
- Algemene en verhoogde zorgvuldigheid voor bomen (in volksmond vaak aangeduid als 'Zorgplicht').
- Europese natuur herstelverordening.

2.3 Gemeentelijke kaders

In deze kaders staan de gemeentelijke keuzes benoemt welke van invloed kunnen zijn op het groen binnen de gemeente. Deze keuzes staan hieronder opgesomd met daaronder een korte omschrijving:

Omgevingsvisie

Binnen de gemeente Heeze-Leende is de omgevingsvisie vastgesteld op 26 Juni 2023. Hierin is vastgelegd hoe de gemeente zich gaat ontwikkelen in 2040. Hierbij richten wij ons op een toekomstbestendige woon- werk- en leefomgeving voor jong en oud. Hierbij houden wij rekening met klimaatadaptie, de natuurkwaliteit en de biodiversiteit.

Groenstructuurplan

In het groenstructuurplan hebben we de groenstructuren beschreven en hoe wij deze inrichten en wat onze visie is op het groen. Deze is omschreven in vier speerpunten welke in dit plan meegenomen worden in de uitvoering.

De Toekomstboom

Deze visie omschrijft hoe wij binnen onze gemeente met de bomen omgaan en hoe er wordt gehandeld bij overlast. Hierin zijn de overlast criteria genoemd, toegelicht en meetbaar gemaakt. Een objectieve meting van de overlast is daarmee mogelijk gemaakt. Dit plan is geen beleidsstuk, het is niet vastgesteld. Het plan is dat deze visie onderdeel wordt van het beleid- en beheerplan groen. Daarmee wordt 'De Toekomstboom' vastgelegd in het beleid.

Duurzaamheidsbeleid

In het duurzaamheidsbeleid zit het raakvlak bij de stimulering van de biodiversiteit en de klimaatadaptie.

Plan Stedelijk Water

Inpassen van het Plan Stedelijk Water biedt kansen voor de groenvoorzieningen en water. Zo wordt bij herinrichtingsprojecten gestreefd naar 10% reductie van het verharding oppervlak, om zo vergroening en infiltratie te stimuleren. Samenwerking bij ontwikkelingen en ontwerpen is daarom noodzakelijk. Het biedt voordeel voor de gemeente Heeze-Leende.

Handboek kabels en leidingen 2015

Het handboek kabels en leidingen 2015 is het uitvoeringsdocument van de verordening ondergrondse infrastructuur Heeze-Leende 2014. In het handboek worden uniforme richtlijnen, voorwaarden en eisen gesteld ten aanzien van de voorbereiding en aanleg van kabels en leidingen. Het doel van dit handboek is het borgen en bevorderen van de ondergrondse kwaliteit, het bevorderen van een juiste ordening en veilige ligging van kabels en leidingen, het beperken van overlast en het voorkomen van schade.

2.4 Waarden en functies van groen

In het groenstructuurplan worden waarden en functies van groen niet volledig benoemd. Deze zijn daarom opgenomen in het beheerplan. De gedachte hierachter is dat het weinig waarde heeft om niet functionerend groen te onderhouden of in stand te houden. In het groenstructuurplan worden functies als klimaatadaptatie en biodiversiteit wel benoemd. Ze worden als belangrijk aangemerkt. Invulling geven aan deze functies betekent wat voor, ontwerp, soortkeuze en beheer. Reden om hierop in te gaan. Onderstaande deelhoofdstukken beschrijven de toe te kennen functies.

Groen is van grote betekenis voor de beleving van de omgeving. Zowel in het landelijke gebied als binnen de woonkernen is groen een belangrijke drager van het landschap en de buitenruimte. De groenstructuur bestaat uit verschillende elementen, waar op basis van verschillende waarden een onderverdeling gemaakt kan worden. Verderop worden enkele waarden van het groen beschreven. De daarbij gemaakte opsomming van de functies van het groen bepalen de waarde van het betreffende groen.

De waarde die groen vertegenwoordigd wordt doorgaans ondergebracht in de volgende categorieën:

- Natuur- & milieuwaarde
- Waarde voor het stadsschoon/landschap
- Cultuurhistorische waarde
- Waarde voor de leefbaarheid
- Economische waarde

Groen kan ook tegelijkertijd meerdere waarden vervullen. Denk aan bloemrijk grasland met natuurwaarde én de bijdrage aan een aangename leefomgeving. Binnen deze vijf waarden kan groen meerdere functies bekleden. Zoals hetzelfde bloemrijke grasland met groot soortenrijkdom (biodiversiteit) en de schoolklas die hier op excursie gaat (educatieve functie). Allerlei combinaties zijn mogelijk. Zoals de boom die grof gesnoeid wordt: deze verliest grotendeels zijn natuurwaarde maar behoudt zijn verkeers-geleidende functie.

2.4.1 Natuur- & milieuwaarde

Biodiversiteit (natuur)

Eén van de thema's waar de gemeente haar groenbeleid op baseert is biodiversiteit (natuur). Biodiversiteit, 'verscheidenheid in leven', is een belangrijke waarde van groen.

Al het leven in onze buitenruimte berust op en is afhankelijk van goed werkend natuurlijk milieu. Zij zorgen voor het continueren van alle stromen en kringlopen waardoor een zeker evenwicht ontstaat.

Een dergelijk milieu wordt 'ecosysteem' genoemd. Bij een goed functionerend ecosysteem is sprake van een dynamisch evenwicht. Dit houdt in dat wordt ingespeeld op steeds wijzigende omstandigheden.

Groen vormt een leefomgeving en een voedselbron voor dieren. De ecologische waarde kan vorm krijgen als groot natuurgebied, als onderdeel van een ecologische verbinding of als groenelement in de stedelijke omgeving met een ecologische inrichting.

Juiste soortkeuze versterkt de relatie met het omliggende landschap of biedt een verwijzing naar verre streken. Zelfs als er niet direct een fysieke verbinding met de omgeving is, kan de beleving van het landschap binnen de bebouwde kom worden ervaren door toepassen van streekeigen beplanting.

De ontwerper en beheerder richten zich voornamelijk op de duurzaamheid van groenvoorzieningen: groeiplaats, soortkeuze en een samenhangende inrichting bieden een gewaardeerde openbare ruimte. Als de ontwerper meerdere functies aan groen kan toekennen dan wordt de toekomstverwachting vergroot.

Tegenhanger is de monocultuur, waarmee bedoeld wordt op een eenzijdige samenstelling van gewassen/aanplant. Gevolg van deze eenzijdige samenstelling is de kwetsbaarheid voor ziektes en aantastingen. Het verdwijnen van grote aantallen veldiepen, schietwilgen en paardenkastanjes in ons land als gevolg van de iepenziekte, watermerkiekte en bloedingsziekte zijn hiervan voorbeelden. Biodiversiteit is daarmee een middel om deze kwetsbaarheid in te dammen.

Klimaatadaptatie

Ook als hoofdthema naar voren geschoven en tevens een belangrijke waarde van groen is klimaatadaptatie. Groen draagt bij aan klimaatbeheersing. Bomen en planten nemen voor een deel het koolstofdioxide (CO₂) op die we veroorzaken met energie- en brandstofverbruik.

Zowel in het landelijke gebied als in de stedelijke omgeving is er behoefte aan de opvang van water en een vergroting van het wateroppervlak. Groen kan geschikt zijn voor de (tijdelijke) opvang van water al dan niet in combinatie met vergroting van het wateroppervlak.

Aanwezigheid van groen en bomen is tevens functioneel als het gaat om hittestress te verminderen. Groen neemt hitte op en biedt schaduw waardoor de temperatuur rondom groen en bomen aangener is dan in de onbegroeide omgeving.

2.4.2 Waarde voor het stadsschoon/landschap

Groen heeft een grote esthetische waarde. Groen zorgt voor een verfraaiing van de landschappelijke en stedelijke omgeving.

Groen geeft een stad of dorp een gezicht. Vooral bomen hebben door hun hoogte en omvang een grote ruimtelijke werking. Groen wordt gebruikt om structuren te versterken, samenhang te creëren of wegen en routes te begeleiden. Verder draagt het bij aan de oriëntatie binnen de woonkernen en de identiteit van wijken. Met groen kan het onderscheid tussen wijken en woonkernen ruimtelijk versterkt worden en kunnen belangrijke punten geaccentueerd worden.

2.4.3 Cultuurhistorische waarde

Historische waarde van groen wordt gekenmerkt door Monumentale bomen en/of oude bomen of haagstructuren. Deze bomen zijn opgenomen in het erfgoedbeleid. Deze waarde is vaak een uitgangspunt voor de ruimtelijke waarde. Groen kan de historische structuur van een dorp of landschap aanduiden. Oude eiken op de brinken midden in het dorp zijn van grote waarde voor de cultuurhistorie van een dorp.

2.4.4 Waarde voor de leefbaarheid

Groen als decor of plaats voor recreatie

Mensen ontspannen sneller in een groene omgeving. Intensieve en ruimte vragende recreatie vindt voornamelijk buiten de stedelijke omgeving plaats in het landelijke gebied, op sportterreinen of in recreatiegebieden. Binnen de stedelijke omgeving bieden groenelementen als plantsoenen, parken en volkstuinten ruimte voor ontmoetingen, sport en ontspanning dicht bij huis.

Afschermdende functie

Groen kan gebruikt worden ter afscherming, isolatie of windkering. Het bestaat dan meestal uit een dicht scherm van bomen en/of opgaand groen.

Inrichting

Bij de inrichting kunnen functies aan groen en bomen worden toegeschreven. Zo kunnen er functies zijn voor de verkeersveiligheid door het bieden van begeleiding. Ook kan een beplanting een remmende werking hebben op het verkeer. Bomen kunnen schaduwplekken geven op bijvoorbeeld speelplaatsen. Ook is te denken aan andere functies, als het zijn van, of versterken van, oriëntatie- en herkenningspunten.

Groen bevordert de gezondheid

Er is al veel wetenschappelijk onderzoek gedaan waaruit blijkt dat groen een grote bijdrage levert aan het welzijn van mensen in een stedelijke omgeving. Herstel van patiënten blijkt sneller te verlopen in een groene omgeving. Daarnaast zorgt groen voor schonere lucht. Het wordt steeds duidelijker dat groen (vooral bomen en struiken) fijnstof uit de lucht afvangt waardoor de luchtverontreiniging door bijvoorbeeld autoverkeer wordt gecompenseerd.

Voor mensen heeft de ecologische functie van het groen voornamelijk te maken met natuurbeleving.

Welzijn

In een groene omgeving voelen mensen zich beter (minder zorgkosten): Stressvermindering, Minder fysieke aandoeningen, Betere luchtkwaliteit, Mentale gezondheid:

- RIVM & WUR (Nederland): Mensen die in een groene omgeving wonen, voelen zich gezonder en zijn minder vaak ziek. Onderzoek toont aan dat in groene buurten het aantal mensen dat bij de huisarts komt met klachten als depressie en angststoornissen tot 20% lager ligt.
- Jolanda Maas et al. (2009): Een bekende studie die aantoont dat meer groen in de leefomgeving samenhangt met een betere ervaren gezondheid en minder huisartsbezoeken voor diverse chronische aandoeningen.

2.4.5 Economische waarde van groen

Naast de leefbaarheid heeft groen ook een economische waarde.

- Wonen: Huizen in het groen zijn over het algemeen meer waard dan zonder groen. Onderzoeken tonen dit aan:
 - o Bomen en woningprijzen (2023): Dit onderzoek toont aan dat een boom in de directe nabijheid van een woning de verkoopwaarde met zo'n 5.000 tot 10.000 euro kan verhogen.
 - o Wageningen University & Research (WUR) / Luttik & Jökövi: Onderzoekers concludeerden dat een woning met uitzicht op openbaar groen vaak 6% tot 12% meer waard is dan een vergelijkbare woning zonder dit uitzicht. Een plantsoen in de buurt verhoogt de waarde met ongeveer 4,5%.
 - o Daams et al. (2016) / RIVM: Deze studies bevestigen dat groene leefbaarheid, zoals nabijheid van groen, bijdraagt aan een hoger vastgoedwaarde.
 - o Erasmus Universiteit Rotterdam (2018/2023): Onderzoek toont aan dat groen binnen een straal van 300 meter een positief effect heeft op de woningwaarde, al hangt dit sterk af van de stedelijke context
- Water: Een klimaat robuuste buitenruimte neemt water op. Het vermindert de druk op het riool tijdens hevige regenbuien. Het vermindert daardoor wateroverlast. Grondwater wordt aangevuld. De waterkwaliteit verbetert door filtering door het groen en verkoeling van het water.
- Verkoeling: Een combinatie van groen en water zorgt voor temperatuurdaling in steden door schaduw en de verdamping van water. Een grote, volgroeide boom biedt op warme dagen een koelvermogen dat vergelijkbaar is met dat van tien airco's. Uit onderzoek van Wageningen University & Research (WUR) blijkt dat bomen niet alleen schaduw bieden, maar ook actief koelen door verdamping (evapotranspiratie). Als de voorgevel van de woning in de schaduw staat brengt dit een koelere woning met zich mee en dus minder belasting voor het energienet en lagere kosten voor de gebruiker.

2.5 Bewustwording en participatie

Het belang van groen moet duidelijk zijn bij de inwoners. Hier sluit de gemeente Heeze-Leende aan op het duurzaamheidsbeleid en de subsidieverordening. Als speerpunten worden in het groenstructuurplan benoemt:

- Bewoners bewust maken van het effect en de waarden van groen.
- Samenwerking tussen gemeente en inwoners.
- De gemeente geeft het goede voorbeeld door zuinig te zijn op haar groen en het toepassen van het juiste beheer.
- De gemeente moet faciliteren en indien nodig subsidiëren.

3 BEHEERVISIE

In het groenstructuurplan staat hoe de gemeente Heeze-Leende het groen in de toekomst wil zien. In dit beheerplan staat hoe dat met het huidige groen kan worden bereikt.

3.1 Ontwerp

De beheerder moet het ontworpen groen onderhouden. Afgelopen honderd jaar zijn op allerlei verschillende manieren groen ontworpen. Tot de jaren 30 was er voldoende ruimte voor groen. Het gemeentegebied bestond uit kleine woongemeenschappen met een typische agrarische lintstructuur. Ruimte voor groen was er in die tijd volop. In de jaren daarna worden de kernen steeds dorpser. De woningnood direct na de Tweede wereldoorlog bracht de eerste formele uitbreidingsplannen. De ruimte voor groen werd daardoor teruggedrongen. Vanaf de jaren 80 van de vorige eeuw zijn veel groene ruimtes bebouwd. Deze inbreiding bracht meer verkeer met zich mee. Ook dit ging ten koste van de groene omgeving. Vanaf 2000 is meer aandacht voor behoud van erfgoed en uitbreidingen.

Het ontwerp van de groenvoorzieningen hing samen met de ontwikkeling van de gebouwde ruimte. Veel samenhang is nauwelijks te ontdekken, hooguit is de trend te zien:

- Jaren 30 en 40: Traditioneel functioneel en landschappelijk (hagen, lanen, boomgaarden).
- Jaren 50 t/m 70: 'Kijkgroen cultuur' bestaande uit strakke plantsoenen, uitheems materiaal, en wijkparken.
- Jaren 80 t/m 00 Woonerfjes en hofjes. Door 'Groene vingers' contact maken met de omringende natuurgebieden.
- Vanaf 2000 toename ecologie, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Bij de nieuwe ontwerpen moet de aandacht meer gericht worden op het functioneren van het groen. Voorafgaand aan het ontwerp moeten functies toegekend worden en wordt ontworpen op functievervulling.

Bij meer nadruk op thema's als Klimaat en Biodiversiteit (natuur) wijzigt het groen:

- Beheertypen die weinig toevoegen aan deze functies (gazon en hagen) worden omgevormd naar bloemrijk gras of inheemse houtige gewassen.
- Met het oog op 'kwaliteit boven kwantiteit' is een toename van het aantal bomen geen vereiste, zolang het totale kroonvolume maar groeit.
- Soortgebruik wijzigt. Er wordt gekozen voor variatie, bij voorkeur met meer gebruik van inheemse soorten.
- Nieuwe woonwijken worden ingericht volgens de 3-30-300 regel (Zie paragraaf 2.3.7 Bomen). Bij herinrichting en vernieuwing wordt 10% meer groen toegepast ten opzichte van de oude situatie.

Wijziging van beheerstrategie en areaal het areaal hebben invloed op de beheerkosten:

- In het hoofdstuk 4: 'Wat beheren we' is aangegeven hoe de samenstelling van het groen nu en hoe verwacht wordt dat deze er in 20230 uitziet.
- In het hoofdstuk 5: 'Beheerstrategie' wordt aangegeven welke verschuiving verwacht wordt de komende vier jaar.
- In hoofdstuk 6: 'Kosten' wordt aangegeven wat de financiële gevolgen hiervan zijn.

Groen helpt om beter om te gaan met klimaatverandering. Grote, gezonde bomen zijn daarbij het meest waardevol. Ze zorgen voor verkoeling, vangen water op en verbeteren de luchtkwaliteit.

Daarom is het belangrijk dat bomen genoeg ruimte hebben om groot te worden. Variatie in boomsoorten is nodig om het groen minder kwetsbaar te maken.

Een goede bodem is de basis voor gezond groen anders kan groen niet tot volwassen beplanting uitgroeien. Planten hebben ruimte, lucht, water en voeding nodig. In Heeze-Leende is droogte een steeds groter probleem. Daarom is het belangrijk om water vast te houden in de bodem. Dat lukt beter met een bodem die veel organisch materiaal bevat. Het afvoeren van organisch materiaal is niet wenselijk. Onnodige verharding moet zoveel mogelijk worden verwijderd en regenwater moet in het groen worden opgevangen. Eén van de uitgangspunten bij reconstructies is vergroenen. Hierbij wordt tenminste 10% meer groen aangelegd.

3.2 Aanleg groenvoorzieningen

Grondwerk

De basis voor alles is een gezonde bodem. Zorg daarom voor voldoende ruimte, zuurstof, voeding en vocht. Plantvakken en boomspiegels worden afgestrooid met bladmulch of olifantengras. Vocht wordt hierdoor beter vastgehouden. Het grondwerk wordt lager afgewerkt dan de omgeving. Hierdoor stroomt water niet onmiddellijk weg én het wordt vastgehouden in het plantsoen. De aanplant slaat hierdoor beter aan en vraagt de eerste jaren minder onderhoud (onkruidbeheersing en water geven). Zie bijlage 2.1 Het begint bij de bodem.

Beplantingskeuze

Bij voorkeur wordt gekozen voor inheemse of ecologisch passende beplanting. Deze verhoogt biodiversiteit. Het ontwerp wordt afgestemd op de functies en beschikbare ruimte. Overlast wordt daarmee vermeden. Bij de aankoop van de beplanting wordt gelet op de teeltwijze.

Nazorg

Na aanplant wordt de beplanting op een hoger onderhoudsniveau bijgehouden om te voorkomen dat er te veel onwenselijke beplanting in de plantvakken komt. Dit wordt geregeld door de aannemer een nazorgperiode van drie jaar op te leggen. In deze periode moet de aannemer ervoor zorgen dat de beplanting optimaal groeit. Dit houdt onder andere in dat hij water moet geven en doodgegane beplanting vervangt. Hierdoor is de beplanting sneller gesloten waardoor het vervolgens in het reguliere onderhoudstraject komt.

3.3 Vervanging van groen

In de 'Bomenvisie de Toekomstboom' wordt VTA en conditie in één woord gebruikt. Hoe de conditie opgenomen is, wordt niet aangegeven. In het groenstructuurplan is vervanging van groen geen item. Om dit op juiste wijze, in samenwerking met beheerders van de overige openbare voorzieningen te doen, wordt ook voor groen de NEN2767 gehanteerd.

3.3.1 Doel en werking NEN 2767

Doel NEN 2767

Het doel van NEN 2767 is het objectief en uniform vastleggen van de technische staat van bouw- en installatiedelen van gebouwen en infrastructuur en tegenwoordig ook de groenvoorzieningen. Dit gebeurt door middel van een conditiemeting, waarbij gebreken worden geïnventariseerd en beoordeeld op ernst, omvang en intensiteit. De norm biedt een gestandaardiseerde methode om de technische staat van een object te bepalen en te rapporteren, wat helpt bij het beheer, onderhoud en de prioritering van herstelwerkzaamheden

Werking NEN 2767

De NEN 2767 werkt met vastgestelde gebreken. Ieder gebrek heeft haar eigen ernstklasse. Per gebrek wordt de intensiteit en de omvang vastgelegd.

Op basis van deze drie kenmerken (Gebrek met ernstklasse, intensiteit en omvang) wordt de technische staat berekend. Onderstaande matrix geeft aan hoe de NEN 2767 de score bepaalt.

- Gebreken: Per onderdeel worden door de NEN vastgestelde gebreken benoemd. Hieraan wordt per gebrek een ernstklasse gekoppeld:
 - Ernstig gebrek: veroorzaakt afbreuk aan de functie van het object.
 - Serieus gebrek: veroorzaakt degradatie van het object zonder de functionaliteit direct aan te tasten.
 - Gering gebrek: veroorzaakt geen afbreuk aan de functionaliteit van het object.
- Intensiteit: Per gebrek moet beoordeeld worden wat de intensiteit is van het gebrek. De vaste indeling is als volgt:
 - Beginstadium, het gebrek is doorgaans nauwelijks waarneembaar en oppervlakkig aanwezig.
 - Gevorderd stadium, het gebruik is duidelijk waarneembaar en in het oppervlak aanwezig.
 - Eindstadium, het gebrek is zeer duidelijk waarneembaar, onomkeerbaar en kan niet of nauwelijks toenemen.
- Omvang: Naast intensiteit moet per gebrek opgenomen worden wat de omvang is van het gebrek. Daarbij wordt aangegeven bij hoeveel procent van het object (bijvoorbeeld: het plantvak, de boom of het grasveld) het gebrek zich voordoet. De NEN hanteert de volgende indeling:
 - <2%, het gebrek komt incidenteel voor.
 - 2 tot 10%, het gebrek komt plaatselijk voor.
 - 10 tot 30%, het gebrek komt regelmatig voor.
 - 30-70%. Het gebrek komt aanzienlijk voor.
 - ≥70%, het gebrek komt algemeen voor.

● Gebrek ERNSTIG						
Intensiteit: \ Omvang:		Incidenteel (<2%)	Plaatselijk (2-10%)	Regelmatig (10-30%)	Aanzienlijk (30-70%)	Algemeen (≥70%)
Begin		1	1	2	3	4
Gevorderd		1	2	3	4	5
Eind		2	3	4	5	6

Gebrek SERIEUS						
Intensiteit:	Omvang:	Incidenteel (<2%)	Plaatselijk (2-10%)	Regelmatig (10-30%)	Aanzienlijk (30-70%)	Algemeen (≥70%)
	Begin	1	1	1	2	3
	Gevorderd	1	1	2	3	4
	Eind	1	2	3	4	5

Gebrek GERING						
Intensiteit:	Omvang:	Incidenteel (<2%)	Plaatselijk (2-10%)	Regelmatig (10-30%)	Aanzienlijk (30-70%)	Algemeen (≥70%)
	Begin	1	1	1	1	2
	Gevorderd	1	1	1	2	3
	Eind	1	1	2	3	4

In het overzicht staan scores van 1 tot en met 6. Hierbij is 1 de hoogste score en 6 de laagste. Deze scores zijn afgeleid van de gebreken, intensiteit en omvang.

Tabel 1

Score	Beschrijving
1	Uitstekend
2	Goed
3	Redelijk
4	Matig
5	Slecht
6	Zeer slecht

3.3.2 Te beoordelen onderdelen

De NEN 2767 is vastgesteld voor de opname van de conditie. Groenvoorzieningen vervangen op basis van conditie gebeurt maar mag nooit de enige motivatie zijn. Vervanging zou plaats moeten vinden op basis van:

- Veiligheid.
- Verzorging.
- Functioneren.
- Conditie.

Veiligheid: Verhoogd risico voorkomen. Onmiddellijk optreden bij risicovolle situaties om risico weg te nemen. Bij bomen kan de boombeheerder een beheeringreep toepassen zonder dat een Omgevingsvergunning aangevraagd of verleend is.

Foto 1: Veiligheid

Verzorging: Voorbeeld van een vak met siergras waarin lastig te bestrijden onkruid (kweekgras) groeit. Het is niet te verwachten dat dit onkruid te beheersen is. Een andere inrichting of accepteren vormt de oplossing voor deze situatie.

Foto 2: Verzorging

Functioneren: Voorbeeld van een gazon dat door de vele opslag van abelen niet functioneert. Zelfs zonder opslag is de vraag hier wat de functie is van dit gazon.

Foto 3: Functioneren

Conditie: voorbeeld van een plantvak met een slechte conditie. De vochtminnende planten staan in een schrale zandgrond. Bij de minst of geringste droogte vermindert de conditie of gaat hij dood.

Foto 4: Conditie

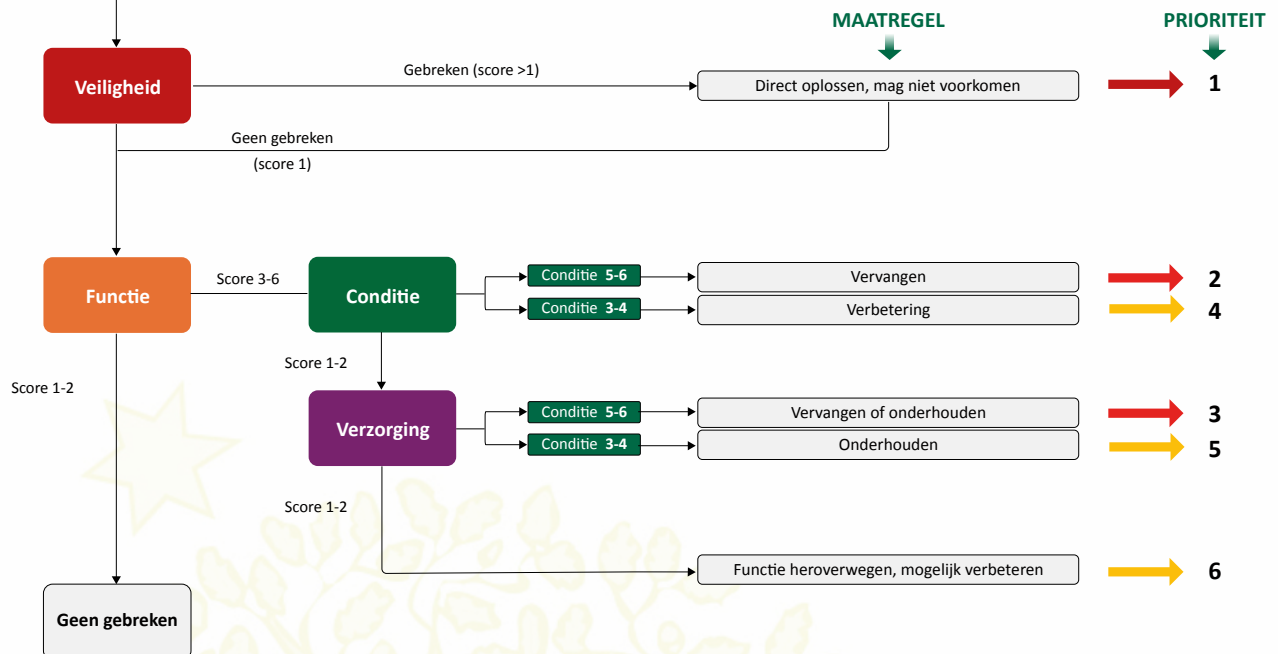
Inmiddels zijn de onderdelen veiligheid, verzorging en functioneren ook uitgewerkt, maar nog niet vastgesteld. Daarmee is het mogelijk om een volledig overzicht van de technische staat van groenvoorzieningen te meten.

3.3.3 Assetmanagement

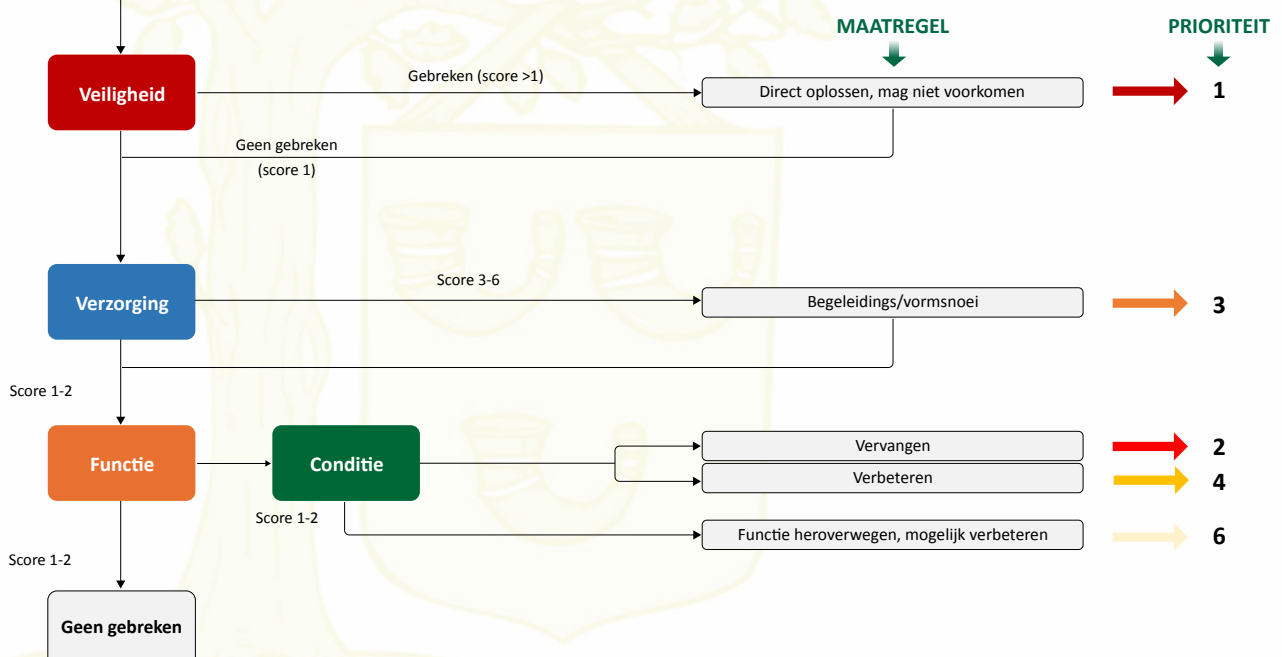
Na opname van de gegevens volgt een advies. Daarin is aangegeven welke vervolgactieactie aanbevolen wordt. De groenbeheerder kiest uiteindelijk of hij zich hieraan confirmeert.

Om te bepalen welke actie de groenbeheerder kan nemen zijn twee stroomschema's opgesteld.

Beplantingen, gras- en kruidachtigen

Bomen

Samenwerking met andere disciplines, die ook volgens de NEN hun inspecties uitvoeren, is essentieel bij het nemen van beslissingen. De assetmanager speelt hierbij een cruciale rol. Hij overziet het geheel. Wegen en rioleringen zijn vaak leidend. Als de technische staat van de weg, het riool en de groenvoorzieningen slecht scoren dan is het makkelijk. De assetmanager kiest in dit geval voor een totale renovatie. Het wordt lastiger als de technische staat per onderdeel verschilt. Als de technische staat van de groenvoorzieningen slecht is kan besloten worden om:

- De groenvoorzieningen op te waarderen: Verbeteren van de groeiplaats, vervangen dode beplanting.
- Niets te doen: De groenvoorzieningen hebben een slechte technische staat maar opwaarderen heeft geen zin omdat op korte termijn een grootschalige renovatie plaatsvindt.
- Vervangen groenvoorzieningen: Als de technische staat van groenvoorzieningen slecht is en de rest scoort goed dan worden de groenvoorzieningen vervangen.

Bij een goede technische staat van de groenvoorzieningen maar een slechte score van andere assets:

- Behouden: De groenvoorzieningen worden behouden. Er wordt om de voorzieningen heen gewerkt. Het betreft in dit geval bijna altijd bomen. Een Bomen Effect Analyse moet uitwijzen of behoud mogelijk is.
- Verwijderen: Ondanks de goede technische staat worden de groenvoorzieningen toch vervangen. Deze optie leidt uiteraard tot verhoogde afschrijvingskosten van het groen.

4 WAT BEHEREN WE

Het beheerplan beslaat een periode van vier jaar (2027 tot en met 2030). In hoofdstuk 3 is aangegeven dat een wijziging van functioneren gewenst wordt. Er is meer aandacht voor klimaat en biodiversiteit (natuur). Bij aanleg van groenvoorzieningen is daarom meer behoefte aan beheertypen die daar positieve bijdragen aan leveren.

De verwachting is dat het areaal gazon en frequent geschoren hagen af gaat nemen. Bloemrijk gras en beplantingen met inheemse soorten die minder onderhoud vragen gaan toenemen. Deze omvorming vindt geleidelijk plaats tijdens de reguliere vervangingsopgave. Om aan te geven welke wijzigingen te verwachten zijn is in dit hoofdstuk gewerkt met areaaloverzichten in 2026 en volgens gewijzigd areaal in 2030.

4.1 Areaal 2026

4.1.1 Oppervlaktegroen 2026

Het areaal oppervlaktegroen van de gemeente is vastgelegd in haar beheersysteem. Er is een indeling gemaakt naar:

- *Naam beheertype:* De naam van het beheertype zegt over het algemeen iets over de verschijningsvorm. Over hoe het daadwerkelijk beheerd wordt zegt het minder. De beheertypes 'berm' en 'ruigte' worden bijvoorbeeld allebei 1x per jaar geklepeld maar qua naamgeving zijn het verschillende typen.
- *Beheer:* dit geeft aan hoe een groenvoorziening beheerd wordt. Er wordt een kwaliteitsniveau aangegeven volgens de KOR of een bepaalde frequentie. Voor het berekenen van de beheerkosten is deze indeling het beste bruikbaar. Reden om hiervan uit te gaan.

In het onderstaande overzicht betreft een overzicht van het groenareaal van de gemeente Heeze-Leende. In het overzicht is het beheertype, het beheer, de oppervlakte en de randlengte opgenomen. Samen met het beheer zijn de maatgegevens nodig om de berekening van de beheerkosten op te stellen. Een klein deel hiervan is in beheer bij derden, deze zijn niet meegenomen in de hoeveelheden. Denk hierbij aan verenigingen maar ook particulieren. Voor sommige is een overeenkomst afgesloten, voor andere locaties geldt dat niet.

Tabel 5

Beheertype	Areaal 2026			
	Oppervlakte	Eenheid	Rand	Eenheid
Beplanting				
Sierheesters	5.225	m ²	4.984	m
Bodembedekkende heesters	7.478	m ²	5.772	m
Heesters/botanische rozen	5.061	m ²	6.817	m
Rozen	1.130	m ²	919	m
Siergrassen	2.004	m ²	1.863	m
Vaste planten	1.499	m ²	1.159	m
Haag	11.900	m ²	63.193	m
Wisselperk	10	m ²	14	m
Bosplantsoen	297.832	m ²	73.997	m
Subtotaal beplantingen	332.139	m²	158.718	m
Grasgewas				
Ruw gras	948.617	m ²	774.813	m
Berm-(met duizendknoop)-Ecologisch	2.751	m ²	1.328	m
Gazon met bollen	763	m ²	620	m
Gazon	204.650	m ²	85.563	m
Uitzichthoek*	54.635	m ²	63.156	m
Subtotaal grasgewas	1.156.781	m²	862.324	m
Sloten en waterpartijen				
Wadi en retentievoorziening	20.700	m ²	6.623	m
Sloten en watergangen	0	m ²	149.370	m
Subtotaal sloten en waterpartijen	20.700	m²	155.993	m
Totaal areaal	1.509.620	m²	1.177.035	m

*wordt niet meegeteld bij areaal

4.1.2 Bomen 2026

Het aantal individuele beheerde bomen in de gemeente Heeze-Leende bedraagt 18.560. De beheerinspanning bestaat uit de volgende handelingen:

- Periodiek snoei.
- Boomveiligheidscontrole en nader onderzoek.
- Verwerken vrijkomend materiaal.
- Verkeersafzettingen tijdens werkzaamheden.

In dit beheerplan is ervan uitgegaan dat de werkzaamheden efficiënt uitgevoerd worden. Dat kan alleen als voldoende budget aanwezig en er 'voor de voet' gewerkt wordt. Indien het budget niet toereikend is dan kunnen delen van de gemeente uiteraard niet meer onderhouden worden. De gemeente loopt daarmee groot risico op schades, of erger nog, letsels.

Van de 18.560 bomen hebben 17.725 bomen een min of meer natuurlijke groeiwijze. Bij veel van deze bomen wordt een takvrij stamstuk vereist. Verkeer moet onder de boom door kunnen en burgers zo min mogelijk overlast ervaren.

923 bomen zijn 'vormbomen', dat zijn de knot- en leibomen. Leibomen vragen ten opzichte van andere bomen jaarlijks onderhoud. Dat maakt het beheer duur. In de gemeente Heeze-Leende is 5% van het boomareaal een vormboom. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 7% is dat weinig. Voor de beheerkosten is dat gunstig. De jaarlijkse beheerkosten voor een leiboom zijn namelijk hoog, zevenmaal hoger dan een boom met een natuurlijke vorm.

Tabel 6

Boomtype	Aantal
Boom in bosplantsoen	410 st
Gekandelaberde boom	55 st
Knotboom	527 st
Leiboom	253 st
Straat- / laanboom	17.111 st
Vormboom	88 st
Zuilboom	116 st
Totaal	18.560 st

4.2 Areaal 2030

4.1.1 Oppervlaktegroen 2030

Zoals aangegeven worden de thema's klimaat en Biodiversiteit (natuur) belangrijk voor de gemeente Heeze-Leende. Bij renovaties of herinrichtingen is het daarom te verwachten dat het areaal met natuurlijke beplantingen toeneemt en de sterk gecultiveerde typen afnemen. De afname van vaste planten, siergrassen, geschoren hagen en gazon wordt daarmee verklaard. Daarentegen neemt het areaal natuurlijke groenvoorzieningen toe: bloemrijk gras en bosplantsoen.

Omdat de gemeente Heeze-Leende ook tenminste 10% groen toevoegt bij reconstructies en herinrichtingen is areaaluitbreiding te verwachten. Jaarlijks wordt ongeveer 4% van het areaal vernieuwd. Over een periode van vier jaar betekent dat een toename van 33.000m².

Tabel 7

Beheertype	Areaal 2026				Areaal 2030				Verskil
	Oppervlakte	Eenheid	Rand	Eenheid	Oppervlakte	Eenheid	Rand	Eenheid	
Grasgewas									
Sierheesters	5.225	m2	4.984	m	5.225	m2	4.984	m	0
Bodembedekkende heesters	7.478	m2	5.772	m	7.478	m2	5.772	m	0
Heesters/botanische rozen	5.061	m2	6.817	m	5.061	m2	6.817	m	0
Rozen	1.130	m2	919	m	1.130	m2	919	m	0
Siergrassen	2.004	m2	1.863	m	1.503	m2	1.397	m	-501
Vaste planten	1.499	m2	1.159	m	1.124	m2	869	m	-375
Haag	11.900	m2	41.958	m	10.710	m2	37.762	m	-1.190
Wisselperk	10	m2	14	m	10	m2	14	m	0
Bosplantsoen	297.832	m2	73.997	m	308.256	m2	66.713	m	10.424
Subtotaal beplantingen	332.139	m2	137.483	m	340.497	m2	125.248	m	8.358
Ruw gras	948.617	m2	774.813	m	1.011.886	m2		m	63.269
Berm-(met duizendknoop)-Ecologisch	2.751	m2	1.328	m	2.751	m2	1.328	m	0
Gazon met bollen	763	m2	620	m	763	m2	620	m	0
Gazon	204.650	m2	85.563	m	133.023	m2	55.616	m	-71.628
Uitzichthoek*	54.635	m2	63.156	m	54.635	m2	63.156	m	0
Subtotaal grasgewas	1.156.781	m2	862.324	m	1.148.423	m2	57.564	m	-8.358
Sloten en waterpartijen									
Wadi en retentievoorziening	20.700	m²	6.623	m	20.700	m²	6.623	m	
Sloten en watergangen	0	m²	149.370	m	0	m²	149.370	m	
Subtotaal sloten en waterpartijen	20.700	m²	155.696	m	20.700	m²	155.696	m	
Totaal areaal	1.509.620	m2	1.155.503	m	1.509.620	m2	338.508	m	0

*wordt niet meegeteld bij areaal

5 BEHEERSTRATEGIE

5.1 Keuze van het beheer

De uitgangspunten bij het beheer van het groen in de gemeente Heeze-Leende zijn in de afgelopen jaren altijd 'schoon, heel en veilig' geweest. Inmiddels is de maatschappelijke roep naar een ander beheer groter aan het worden. De functies klimaat en biodiversiteit worden steeds belangrijker gevonden. Om functievervulling te optimaliseren dienen twee zaken op orde te zijn:

- Functioneel ontwerpen: Bij het ontwerp moet duidelijk zijn welke functies vervuld moeten worden door de groenvoorziening. Steeds moet de ontwerper zich afvragen hoe de functievervulling het beste tot haar recht komt.
- Functioneel beheren: Het beheer moet afgestemd zijn op de functievervulling.

In dit beheerplan wordt het huidige beheer 'schoon, heel en veilig' uitgewerkt, maar ook het beheer dat zich meer richt op 'klimaat en biodiversiteit'. Dit betekent overigens niet dat de thema's 'schoon, heel en veilig' komen te vervallen. Ook bij een gewijzigd beheer moet sprake zijn van deze thema's. Zeker onveilige situaties mogen nooit voorkomen. Het grote verschil zit hem meestal in de verschijningsvorm. Een gazon wordt minder gemaaid zodat bloemen zich kunnen ontwikkelen en de bodem meer vocht kan opslaan.

5.2 Beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen

Onkruidbeheersing vraagt veel aandacht bij het beheer van beplantingen. Het is allereerst van belang om te weten dat CROW in de RAW Standaard Bepalingen een onderscheid in onkruid kent:

- Lastig te bestrijden onkruid.
- Onkruid.

Lastig te bestrijden onkruiden groeien agressief en als het zich eenmaal gevestigd heeft is het moeilijk weg te krijgen. In veel gevallen concurreert het met de oorspronkelijke beplanting. Voorkomen lukt, ervan afkomen is bijzonder lastig.

Onkruid zijn over het algemeen inheemse kruiden. In beplantingen van houtige gewassen concurreren ze meestal nauwelijks met de oorspronkelijke beplanting. In de meeste gevallen hebben ze een toegevoegde waarde voor de natuur.

De wijziging tussen huidig en nieuw beheer zit hem vooral in het onkruidbeheer. Het genoemde kwaliteitsniveau B: Basis komt uit de Kwaliteitsgids Openbare Ruimte van CROW. In die gids wordt dit niveau als volgt toegelicht: *'De waarschuwingsgrens is overschreden. Er is klein onderhoud nodig of binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig'*. Het uitgangspunt is daarbij nog steeds: schoon, heel en veilig. Dit houdt in dat door het hele groenvak onkruid beheerst wordt. In het nieuwe beheer wordt gewerkt met frequenties in plaats van een beeldkwaliteit. Hiermee wordt bereikt dat inheemse kruiden gespaard blijven.

Voor het maaien geldt dat op dit moment alles gemaaid wordt, niets blijft staan. In het nieuwe beheer wijzigt de maai frequentie niet maar wordt de volledige oppervlakte niet meer gemaaid. Op wisselende plaatsen wordt een jaar niet gemaaid.

Tot slot wordt bij het nieuwe beheer meer aandacht besteed aan zwerfvuil. Het is vanuit het milieu onwenselijk dat zwerfafval kapot gemaaid wordt en zich verspreid. In het nieuwe beheer wordt af te voeren maaisel daarom zoveel mogelijk vrijgemaakt van zwerfafval. Dit gebeurt voorafgaand aan het maaien.

5.2.1 Huidig beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen

Het groenareaal van de gemeente Heeze-Leende wordt nu op de onderstaande wijze beheerd:

Tabel 2

Beheertype en maatregelen	Niveau/Frequentie
Siergroen	
Onkruidbeheersing	B: Basis
Blad ruimen	B: Basis
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Snoei	1x per jaar
Bosplantsoen	
Onkruidbeheersing: maaien rand	1x per jaar
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Randsnoei	1x per jaar
Snoei/dunnen	1x per 5 jaar
Hagen	
Onkruidbeheersing	B: Basis
Blad ruimen	B: Basis
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Snoei	2x per jaar
Gazon	
Maaien	B: Basis
Blad ruimen	B: Basis
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Graskanten terugdringen	1x per jaar
Bermen	
Maaien	1 of 2x per jaar
Zichthoecken/meterstroken	
Extra maaibeurt	1x per jaar
Gras(bermen) ecologisch	
Maaien en afvoeren	1x per jaar
Sloten gemeente	
Maaien en afvoeren	1x per jaar
Waterbergingen en buffers	
Maaien en afvoeren	1x per jaar
Bos (binnen kom)	
Randsnoei	1x per 5 jaar

5.2.2 Voorgesteld beheer beplantingen en gras- en kruidachtigen

Tabel 3

Beheertype en maatregelen	Niveau/Frequentie
Siergroen	
Onkruidbeheersing	7x per jaar
Blad ruimen	Alleen in randen
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Snoei	1x per jaar
Vaste planten	
Onkruidbeheersing	11x per jaar
Blad ruimen	Alleen in randen
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Snoei	1x per 3 jaar
Bosplantsoen	
Onkruidbeheersing: maaien rand	1x per jaar
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Randsnoei	1x per jaar
Snoei	33% per jaar
Blokhagen	
Onkruidbeheersing	7x per jaar
Blad ruimen	B: Basis
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Snoei	2x per jaar
Gazon	
Maaien	C: Basis
Blad ruimen	B: Basis
Verwijderen zwerfafval	B: Basis
Graskanten terugdringen	1x per jaar
Bermen	
Maaien	1 of 2x per jaar
Zichthoeken/meterstrook	
Extra maaibeurt	1x per jaar
Gras(bermen) ecologisch	
Maaien en afvoeren	1x per jaar
Sloten gemeente	
Maaien en afvoeren	1x per jaar
Watergangen waterschap	
Afvoeren maaisel	1x per jaar
Bos (binnen kom)	
Randsnoei	20% per jaar

Op plaatsen waar een toename van biodiversiteit gewenst is, vormen 'onkruiden' of liever gezegd 'inheemse kruiden' meerwaarde. Bestrijden is dan ook niet gewenst. Daarom mogen in deze gevallen sommige wilde planten blijven staan.

Grassen

Gras wordt op verschillende manieren beheerd. Gazon blijft gazon als het functioneel is. Andere gazons worden omgevormd tot bloemrijk grasland. Bloemrijk grasland wordt minder vaak gemaaid en biedt meer ruimte voor bloemen, insecten en dieren. Bij ecologisch beheer wordt per maaibeurt 80% van het oppervlak gemaaid om de biodiversiteit te versterken. De veiligheid wordt te allen tijde gegarandeerd.

Zwerfvuil zorgt voor een rommelig beeld en is slecht voor mens en dier. De gemeente wil zwerfvuil zoveel mogelijk beperken. Een schonere omgeving zorgt er daarnaast voor dat mensen minder afval achterlaten. Om die reden gaat voorafgaand aan de maaierwerkzaamheden zwerfvuil geruimd worden in bermen, watergangen en sloten.

5.3 Bomen

Bomen worden in hoofdzaak om drie redenen onderhouden:

- Veiligheid.
- Voorkomen of beperken overlast.
- In stand houden van een (cultuur)vorm.

Veiligheid: Algemene zorgvuldigheid voor bomen.

De algemene zorgvuldigheid voor bomen, vaak aangeduid als de zorgplicht, houdt in dat de eigenaar van een boom wettelijk verplicht is om ervoor te zorgen dat de boom geen gevaar oplevert voor de omgeving. Dit betekent dat de gemeente Heeze-Leende als eigenaar actief verantwoordelijk is voor het onderhoud en de veiligheid van de boom.

Dit houdt in:

- Regelmatische controle (inspectie): De gemeente Heeze-Leende moet al haar bomen periodiek (laten) inspecteren op gebreken, zoals afgestorven takken, zwammen, of stabiliteitsproblemen.
- Onderhoud: Als uit controle blijkt dat de boom gebreken vertoont die risico opleveren, moet de eigenaar actie ondernemen, zoals snoeien of in het uiterste geval kappen.
- Systematisch beheer: Het is niet voldoende om pas in actie te komen na een schade of ongeval; de zorg moet structureel zijn.

Voorkomen of beperken van overlast

Bomen kunnen overlast geven. Niet voor niets gaan veel zaken bij de rijdende rechter over bomen en overlast. Daar komt nog bij dat de één iets als overlast ervaart (bijvoorbeeld schaduw), terwijl de ander het een genot vindt. De gemeente Heeze-Leende kan het dus nooit goed doen voor al haar inwoners maar kan met gerichte maatregelen de overlast beperken. Daarbij komt dat enige overlast van bomen geaccepteerd moet worden.

Overlast is niet direct een onrechtmatige daad. De gemeente past de juiste boom op de juiste plaats toe. De boombeheerder bepaalt aan de hand van checklist bomen uit het beleidsstuk 'De Toekomstboom' of sprake is van ongeoorloofde overlast. Is deze hoger is dan de boomwaarde dan wordt een passende beheermaatregel getroffen.

Als richtlijn voor een gezonde en groene gebouwde omgeving streeft de gemeente naar de toepassing van de 3-30-300-regel (Zie paragraaf 2.3.7 Bomen). Bij herinrichting en vernieuwing wordt 10% meer groen toegepast ten opzichte van de oude situatie. Deze systematiek levert een actieve bijdrage aan het verminderen van hittestress en het verbeteren van de mentale gezondheid.

Er vallen nu eenmaal bladeren, bloesem en vruchten/zaden van bomen. De boomverzorger is erop getraind om overlast te voorkomen: takken in de takvrije zones zoals tegen huizen, voor ramen, dicht boven tuinen en wegen worden vroegtijdig verwijderd. Klachten worden daarmee voorkomen. Zie bijlage 2.3.3 Snoei.

Tabel 4: Overzicht meldingen per jaar

Categorie	2021	2022	2023	2024	2025	Eindtotaal
bladafval en vruchtjes	36	42	69	55	19	221
bladafval en vruchtjes op verharding	11	21	43	29	8	112
bomen	161	158	180	199	133	831
hinderlijke/dode beplanting met gevaar	33	39	58	48	9	187
hinderlijke/dode beplanting zonder gevaar	10	25	24	51	17	127
schade & vandalisme	20	24	24	21	6	95
Eindtotaal	271	309	398	403	192	1573

Gemiddeld ontvangt de gemeente Heeze-Leende 300 klachten over haar bomen. De meeste meldingen gaan over het snoeiachterstanden. Inwoners ervaren overlast. Afhandelen van meldingen kost de gemeente ongeveer 25 minuten per melding. Bij afname van de meldingen komt tijd vrij om toe te spitsen op gemeentelijke dienstverlening.

In stand houden van een (cultuur)vorm

Vorm- en leibomen zijn bomen die door constructies en intensieve snoei in een specifieke, kunstmatige vorm worden geleid. Indien deze periodieke snoei achterwege blijft, verliezen de bomen hun specifieke vorm en functie en verwilderen ze. Dit geldt ook voor vruchtbomen, die hun op productie gerichte vorm verliezen, terwijl het bij knobomen zelfs leidt tot een verhoogd risico op uitscheuren. Omdat vormbomen (zoals leibomen) jaarlijks gesnoeid moeten worden, zijn ze relatief duur in het beheer; de structurele onderhoudskosten liggen daardoor vele malen hoger dan die van een reguliere boom.

5.3.1 Huidig beheer: curatief

Het huidig beheer is curatief. Binnen het bestaande budget wordt gereageerd op gebreken. De controle op de bomen wordt uitgevoerd door de gemeente Heeze-Leende. Op basis van de resultaten van de controle wordt de snoeiopdracht uitgezet voor de aannemer. Daarbij ligt de nadruk op de veiligheid. De begeleidingssnoei, het snoeien van jonge bomen met als doel een bepaalde takvrije zone te creëren blijft in veel gevallen achterwege. Omdat niet genoeg middelen beschikbaar zijn om een driejarige snoeycyclus aan te houden wordt een vijfjarige cyclus gehanteerd. De gemeente Heeze-Leende kan niet volledig voldoen aan haar wettelijke verplichtingen. Ook ontstaan klachten door het uitstellen van onderhoud. Het betekent ook dat van de snoeironde afgeweken moet worden om overlast of risicovolle situaties op te lossen. Afwijken betekent voor de kosten voor een boom een verviervoudiging. Het gevolg daarvan is weer dat de beheerder nog minder middelen heeft voor zijn 'reguliere' snoeironde.

5.3.2 Nieuw beheer: preventief

In het nieuwe beheer wordt een systematische driejarige cyclus voorgesteld. Iedere boom wordt eens per drie jaar door de aannemer tijdens de snoeironde beoordeeld op snoeibehoeft. In de praktijk betekent dit dat tijdens deze rondgang:

- 100% van de bomen in de begeleidings snoei fase wordt gesnoeid.
- 50% van de bomen in de onderhoudssnoei fase wordt gesnoeid.

Verhoogd risico en overlast worden op deze wijze voorkomen. Een opname vooraf is niet nodig, de aannemer bepaalt volgens zijn overeenkomst welke bomen gesnoeid moeten worden. De gemeente Heeze-Leende controleert alleen nog of de aannemer de juiste bomen correct gesnoeid heeft.

Ontwerp

Bij schade door boomwortels wordt eerst gekeken of verharding kan worden weggehaald of aangepast. Het verwijderen van wortels gebeurt alleen in uitzonderlijke gevallen. Ziekten en plagen bij bomen komen steeds vaker voor. De gemeente kiest vooral voor preventie, zoals goede groeiomstandigheden en voldoende variatie in boomsoorten.

NEN 2767 Groenbeheer

Door gebruik te maken van de NEN 2767 Groenbeheer norm wordt inzichtelijk:

- Of sprake is van een verhoogd risico.
- Of bomen functioneren.
- Hoe de onderhoudstoestand is van de boom.
- Hoe het gesteld is met de conditie van de boom.

Deze informatie is van belang bij het nemen van de juiste beheermaatregelen. Tot slot levert de NEN 2767 Groenbeheer informatie aan alle overige beheerders van objecten in de openbare ruimte.

6 KOSTEN

In dit hoofdstuk worden de beheerkosten weergegeven. Dat gebeurt in twee delen:

- Huidig beheer: dit is het beheer waar de frequenties en het kwaliteitsniveau aangehouden worden zoals aangegeven in het beheersysteem.
- Aangepast beheer: Bij dit beheer wordt op onderdelen afgeweken van het kwaliteitsniveau. Het sluit beter aan op de beoogde functievervulling van het groen. Het past beter in deze tijd.

6.1 Huidig beheer

Tabel 8

Beheertype	Areaal 2026			Huidig beheer		
	Oppervlakte	Eenheid	Rand	Eenheid	PPE	Kosten
Grasgewas						
Sierheesters	5.225	m2	4.984	m	€5,12	€ 26.761
Bodembedekkende heesters	7.478	m2	5.772	m	€4,26	€ 31.823
Heesters/botanische rozen	5.061	m2	6.817	m	€9,99	€ 50.580
Rozen	1.130	m2	919	m	€4,02	€ 4.543
Siergrassen	2.004	m2	1.863	m	€4,58	€ 9.178
Vaste planten	1.499	m2	1.159	m	€8,89	€ 13.326
Haag	11.900	m2	41.958	m	€11,81	€ 140.535
Wisselperk	10	m2	14	m	€105,00	€ 1.050
Bosplantsoen	297.832	m2	73.997	m	€0,26	€ 76.225
Subtotaal beplantingen	332.139	m2	137.483	m		€ 354.021
Ruw gras	948.617	m2	774.813	m	€0,15	€ 139.354
Berm-(met duizendknoop)-Ecologisch	2.751	m2	1.328	m	€0,90	€ 2.476
Gazon met bollen	763	m2	620	m	€1,49	€ 1.136
Gazon	204.650	m2	85.563	m	€0,58	€ 118.149
Uitzichthoek*	54.635	m2	63.156	m	0,25	€ 13.795
Subtotaal grasgewas	1.156.781	m2	862.324	m		€ 274.910
*wordt niet meegeteld bij areaal						
Sloten en waterpartijen						
Wadi en retentievoorziening	20.700	m2	6.623	m	€0,22	€ 4.554
Sloten en watergangen	0	m2	149.370	m	€0,80	€ 119.496
Subtotaal sloten en waterpartijen	20.700	m2	155.696	m		€ 124.050
Totaal areaal	1.509.620	m2	1.155.503	m		€ 752.981

6.2 Aangepast beheer

In het beheervoorstel 'Aangepast beheer' wordt ingespeeld op het volgende:

- Meer aandacht voor biodiversiteit en klimaat.
- Terugdringen zwerfvuil.
- Voldoen aan de 'Gedragscode 2025'.

Uiteraard heeft de aanpassing gevolgen voor het beeld. Enerzijds wordt het schoner (zwerfvuil), anderzijds wordt het maaibeheer extensiever:

- Maaifrequentie 4x wordt 2x.
- Gazon gras mag 1cm langer worden.
- Bij gefaseerd maaien wordt per maaibeurt afwisselend 20% niet gemaaid.

De beheerkosten volgens 'Aangepast beheer' zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 9

Areaal 2030					Aangepast beheer	
Beheertype	Oppervlakte	Eenheid	Rand	Eenheid	Kosten /m²	Kosten
Grasgewas						
Sierheesters	5.225	m2	4.984	m	€ 4,79	€ 25.018
Bodembedekkende heesters	7.478	m2	5.772	m	€ 5,26	€ 39.337
Heesters/botanische rozen	5.061	m2	6.817	m	€ 4,86	€ 24.584
Rozen	1.130	m2	919	m	€ 5,81	€ 6.565
Siergrassen	1.503	m2	1.397	m	€ 5,87	€ 8.824
Vaste planten	1.124	m2	869	m	€ 10,85	€ 12.201
Haag	10.710	m2	37.762	m	€ 13,59	€ 145.551
Wisselperk	10	m2	14	m	€100,00	€ 1.050
Bosplantsoen	308.256	m2	66.713	m	€ 0,35	€ 108.557
Subtotaal beplantingen	340.497	m2	125.248	m		€ 371.687
Ruw gras	1.011.886	m2		m	€ 0,15	€ 148.297
Berm-(met duizendknoop)-Ecologisch	2.751	m2	1.328	m	€ 0,90	€ 2.476
Gazon met bollen	763	m2	620	m	€ 1,18	€ 898
Gazon	133.023	m2	55.616	m	€ 0,72	€ 95.255
Uitzichthoek*	54.635	m2	63.156	m	€ 0,09	€ 4.644
Subtotaal grasgewas	1.136.315	m²	909.274	m		€ 251.570
*wordt niet meegeteld bij areaal						
Sloten en waterpartijen						
Wadi en retentievoorziening	20.700	m²	6.623	m	€0,22	€ 4.554
Sloten en watergangen	0	m²	149.370	m	€0,80	€ 119.496
Subtotaal sloten en waterpartijen	20.700	m²	155.696	m		€ 124.050
Totaal areaal	1.497.512	m²	1.190.218	m		€ 747.307

6.3 Overige kosten

In en bij het beheer van de groenvakken treden bijkomende kosten op. Deze zijn direct gekoppeld aan het dagelijks beheer en dus niet aan inboet, vervanging of herinrichting. Deze kosten zijn opgenomen in paragraaf 6.4 'Groot onderhoud'.

De kosten voor het dagelijks beheer bestaan uit:

- Stortkosten:
 - o Afvoeren van zwerfvuil.
 - o Afvoeren van restproducten groenbeheer, zoals materiaal die vrijkomen bij snoei en onkruidbeheersing.
- Beheersing ziekten en plagen, zoals bijvoorbeeld:
 - o Aziatische hoornaar.
 - o Beheersing overige invasieve soorten zoals bijvoorbeeld Japanse duizendknoop.
- Afhandelen meldingen:
 - o Uitvoeren extra beheermaatregelen buiten het reguliere beheerpakket.
- Registratie algemene zorgvuldigheid bosplantsoen:
 - o Opname en registratie volgen Richtlijn VBNE: Praktijkadvies boomveiligheid bij bos(plantsoen) vakken.
- Handelen volgen Omgevingswet (voorheen Wet natuurbescherming):
 - o Uitvoeren Flora en faunachecks.
 - o Markeren verblijfplaatsen.
 - o Registratie.

Tabel 10

Overig	Kosten
Stortkosten	€ 15.000
Beheersing ziekten en plagen	€ 30.000
Afhandelen meldingen	€ 19.000
Nulmeting Europese herstelverordening*	€ 750
Actualisatie Europese herstelverordening	€ 2.000
Actualisatie Groenbeheerplan**	€ 6.250
Werkplan	€ 4.000
Registratie Zorgvuldigheid	€ 2.000
Handelen volgen Omgevingswet	€ 5.000
Totaal jaarlijks	€ 84.000

* Eenmalig € 3000,00 te voldoen in 2027

** Eenmalig € 25.000,00 te voldoen in 2030

6.4 Boombeheer

Voor het beheer van bomen wordt gerekend met een vaste prijs per boom. Het betreft het dagelijks onderhoud. Het overig onderhoud voor bomen is opgenomen in het hoofdstuk 'Groot onderhoud'.

Onderstaande tabel geeft de jaarlijkse kosten weer voor het snoei-beheer van de bomen. Hierin zitten begrepen:

- Snoei
- Treffen van verkeersmaatregelen
- Uitvoeren boomveiligheidscontroles
- Verwerken vrijkomend materiaal

Naast bovengenoemde kosten treden bij het boombeheer de volgende kosten op:

- Beheersen ziekten en plagen zoals, eikenprocessierups en luis.
- Uitvoeren nader onderzoek in het kader van verhoogde zorgvuldigheid.
- Uitvoeren jaarlijkse inspecties in het kader van de verhoogde zorgvuldigheid
- Onderhoud speciale voorzieningen zoals kroonverankering en beluchtingssystemen

Door de bomen in bosplantsoen mee te nemen in de snoei van het bosplantsoen vervallen de kosten hiervoor in onderstaande tabel.

Tabel 11

Omschrijving	Aantal	Eenheid	PPE	Kosten/jr
Snoei				
Gekandelaberde boom	55	st	€ 22	€ 1.210
Knotboom	527	st	€ 22	€ 11.594
Leiboom	253	st	€ 55	€ 13.915
Straat- / laanboom	17.111	st	€ 12	€ 202.423
Vormboom	88	st	€ 55	€ 4.840
Boom in bosplantsoen	410	st	€ 13	5.125
Zuilboom	116	st	€ 13	€ 1.450
Subtotaal snoei	18.150	st		€ 240.557
Overig				
Beheersen ziekten				€ 6.000
Nader Onderzoek				€ 7.500
Jaarlijkse inspecties				€ 1.843
Speciale voorzieningen				€ 3.500
Subtotaal overig				€ 18.843
Totaal				€ 259.400
Prijs per boom per jaar				€ 13,98

6.5 Groot onderhoud

Groenvoorzieningen hebben helaas niet het eeuwige leven. Periodiek moet groot onderhoud plaatsvinden. Hoe vaak dat moet hangt voornamelijk af van het beheertype en de aanlegmethode. De kosten voor groot onderhoud nemen bij een goede groeiplaatsinrichting en een juiste sortimentskeuze af. Om dit te realiseren is een goed ontwerp dus een eerste vereiste.

Daarnaast heeft de beheermethode invloed op de kosten van groot onderhoud. Vakinhoudelijke kennis is daarbij een noodzaak.

Tabel 12

Beheertype	Eenheid	Kosten groot onderhoud	Totaal	Omlooptijd	Kosten/jaar
Bomen buiten de kom	6894 st	€ 480,00	€ 3.309.120	60	€ 55.152
Bomen binnen de kom	11256 st	€ 700,00	€ 7.879.200	30	€ 262.640
Sierheesters	5.225 m2	€ 12,85	€ 67.141	17	€ 3.949
Bodembedekkende heesters	7.478 m2	€ 33,59	€ 251.186	20	€ 12.559
Heesters/botanische rozen	5.061 m2	€ 33,59	€ 169.999	22	€ 7.727
Rozen	1.130 m2	€ 33,59	€ 37.957	15	€ 2.530
Siergrassen	1.503 m2	€ 27,32	€ 41.062	10	€ 4.106
Vaste planten	1.124 m2	€ 27,32	€ 30.715	10	€ 3.071
Haag kluitgoed	1071 m2	€ 42,04	€ 45.025	20	€ 2.251
Haag wortelgoed	9639 m2	€ 19,68	€ 189.696	20	€ 9.485
Bosplantsoen	308.256 m2	€ 12,62	€ 3.890.192	50	€ 77.804
Gazon met bollen	763 m2	€ 25,00	€ 19.075	25	€ 763
Gazon	133.023 m2	€ 0,96	€ 127.702	25	€ 5.108
Kosten groot onderhoud per jaar					€ 447.147

6.6 Totale kosten Groen

6.6.1 Areaal zonder uitbreiding

De totale kosten voor het dagelijks onderhoud van beplantingen, grasgewassen en bomen bedragen per jaar:

Tabel 13

Omschrijving	Areaal 2026		Areaal 2030	
Beplantingen	€	354.021	€	371.637
Gras- en kruidachtigen	€	398.960	€	375.620
Overige kosten	€	75.000	€	84.000
Bomen	€	259.400	€	259.400
Groot onderhoud	€	450.963	€	450.963
Totaal	€	1.547.344	€	1.541.620

6.6.2 Uitbreiding

In diverse beleidstukken van de gemeente Heeze-Leende is opgenomen dat bij iedere renovatie het groenareaal met tenminste 10% toe moet nemen. Over de komende vier jaar betekent dit dat het areaal gemiddeld per jaar met 1.650 m2 groenvoorziening toeneemt. De beheerkosten nemen daardoor jaarlijks met €1.770,00 toenemen.

6.7 Beheerkosten verhardingen

Het beheer van de verhardingen in de gemeente Heeze-Leende wordt op kwaliteitsniveau B uitgevoerd.

Het bestaat uit:

- Vegen goten
- Vegen oppervlakte
- Onkruidbeheersing goten
- Onkruidbeheersing oppervlakte
- Onkruidbeheersing obstakels

Frequenties:

- Binnen de bebouwde kom worden de goten 8x per jaar geveegd.
- Vegen van de oppervlakte gebeurt binnen de kom 4x per jaar.
- Verwijderen van het onkruid binnen de kom worden 4x per jaar uitgevoerd, buiten de kom 1x per jaar.

De onderstaande tabel geeft de kosten voor veegvuil- en onkruidbeheersing aan.

Tabel 14

Omschrijving	Kosten
Bladruimen	€ 57.540,37
Veegwerkzaamheden	€ 41.861,00
Onkruidbestrijding	€ 71.621,03
Totaal	€ 171.022,40

6.8 Beheerkosten wegmeubilair

Het wegmeubilair wordt beheerd op kwaliteitsniveau B volgens de KOR. In de onderstaande tabel staan de volgende gegevens:

- Beheertype volgens beheersysteem Heeze-Leende.
- Aantal in stuks.
- Onderhoudskosten dagelijks per beheertype per jaar.

De 'hanging baskets' zijn opgenomen als terreinmeubilair omdat deze niet 'nagelvast' zijn. Dat in tegenstelling tot de overige groenvoorzieningen in de gemeente Heeze-Leende. De kosten voor hanging baskets zijn opgebouwd uit: vullen, plaatsen, verzorging (hoofdzakelijk water geven), weghalen en leegmaken

Tabel 15

Omschrijving	Totaal
Blikvangers	€ 490
Afvalbakken	€ 26.100
Glasbakken	€ 3.400
Hanging baskets	€ 17.000
TOTAAL	€ 46.990

6.9 Totale kosten

In het onderstaande overzicht zijn de totale kosten volgens het groenbeheerplan beheerplan in een overzicht geplaatst.

Tabel 16

Omschrijving	Kosten	
Groenbeheer	€	1.547.344
Verhardingen	€	171.022
Wegmeubilair	€	46.990
Totale kosten per jaar	€	1.765.357

BIJLAGE 1 BELEIDSKADER, WET- EN REGELGEVING

1 Beleidskader, wet- en regelgeving

1.1 Speerpunten

De gemeente Heeze-Leende is een groene gemeente. Zij wil dit graag zo houden en inzetten op versterking. In het groenstructuurplan zijn daarom vier speerpunten benoemd:

1. Identiteit en uitstraling:

Dit wordt gedaan door het groen beter te benutten. De identiteit en uitstraling van de groene ruimte wordt versterkt.

2. Ecologie en biodiversiteit:

Wijziging in het beheer gericht op meer ecologie, realiseren verbindingzones, meer variatie in inrichtingen het tegengaan van ontgroening.

3. Klimaatbestendigheid;

Alles begint bij een goede, humusrijke bodem. Deze slaat water op en is de basis voor alle groenvoorzieningen. Groeiplaatsen moeten ruim van opzet zijn.

4. Bruikbaar groen:

Een groene ruimte die gebruikt wordt. Spelen, bewegen, ontmoeten en verblijven en goede recreatieve verbindingen worden in het groenstructuurplan als speerpunt aangehaald.

De gemeente wil haar groenstructuren (hoofd- en nevenstructuur) beschermen. Op sommige plekken worden ze aangevuld en beter met elkaar verbonden. Het groen in de woonomgeving wordt naar een hoger niveau gebracht.

1.2 Kernbeleid groen

In het 'Kernbeleid groen' wordt aangegeven dat de identiteit en uitstraling belangrijk zijn. De gemeente wil deze versterken en behouden. De groen parels, plekken met een uitzonderlijk groene uitstraling, zijn belangrijk voor Heeze-Leende. Ze krijgen extra aandacht bij herinrichting en onderhoud. Bij uitbreiding of inbreiding van de woningbouw moet voldoende groen behouden of aangelegd worden. Het nieuwe groen moet bijdragen aan de eerdergenoemde vier speerpunten. Voorts wordt in het kernbeleid aangegeven dat de gemeente hecht aan:

- Aantrekkelijke entrees.
- Variatie in het groen.
- Verkeersaders die beplant zijn met bomen.
- Groenvoorzieningen met een verwijzing naar het landschap.
- Een goed voorbeeld door de gemeente.

1.3 Biodiversiteit

Ten aanzien van de ecologie en biodiversiteit wordt in het groenstructuurplan gesteld:

- Deelnemen aan het Deltaplan Biodiversiteitsherstel.
- Meer toepassen verschillende inheemse plantsoorten.
- Groene verbindingen leggen tussen plekken met hoge natuurwaarden.
- Meewerken aan lokale impulsen voor biodiversiteit.
- Behoud of uitbreiden zandpaden (taak wegbeheer).
- Bestrijding overlast gevende ziekten en plagen.

- Bestrijden invasieve exoten.
- Compenseren van wijkende natuur, liefst versterken.
- Toepassen natuurlijk beheer.

1.4 Klimaatbestendigheid

Droogte en hitte vormen het grootste probleem. Wateroverlast komt echter ook steeds vaker voor. In het groenstructuurplan zijn de volgende maatregelen benoemd om de klimaatbestendigheid te verbeteren:

- Een gezonde, humusrijke bodem.
- Meer groen, grote volwassen bomen en verminderen hoeveelheid verharding.
- Regenwater opvangen en vasthouden in het groen en stimuleren wateropvang bij particulieren.
- Voeren van een klimaatadaptief beheer.
- Klimaatbestendig ontwikkelen van groen.

1.5 Bomen

De gemeente beschikt over de 'Bomenvisie De Toekomst (2017-2030)' en het 'Uitwerkingsplan Bomen'. Uitgangspunt bij deze plannen is 'De juiste boom op de juiste plaats'. Het groenstructuurplan geeft hier uitwerking aan.

Het plan onderscheidt drie waarden:

- Technisch.
- Maatschappelijk.
- Investerend.

Ten aanzien van boomziekten en plagen wordt ingezet op variatie in boomsoorten en verhogen biodiversiteit. Ingrijpen hooguit met biologische middelen.

Aan hinder door bomen doet de gemeente weinig. Het levert maar eventjes overlast op maar dat weegt niet op tegen de voordelen van bomen. Overlast is langdurig van aard. Het gaat ten kosten van de leefbaarheid. De boombeheerder bepaalt wat er gebeurt bij overlastsituaties. De algemene uitgangspunten zoals een gezonde bodem, variatie met soorten, leeftijd en voldoende groeiruimte worden als aandachtspunt genoemd in de bomenvisie.

1.6 Bewustwording en participatie

Het belang van groen moet duidelijk zijn bij de burgers. Als speerpunten worden genoemd:

- Bewoners bewust maken van het effect en de waarden van groen.
- Samenwerking tussen gemeente en burgers.
- De gemeente moet het goede voorbeeld geven.
- De gemeente moet faciliteren en subsidiëren.

Als extra aandachtspunt wordt 'Operatie Steenbreek' genoemd. De doelstelling daarvan is zoveel mogelijk onnodige verharding weghalen.

1.7 Uitgangspunten beheer

Uitgangspunt bij het beheer is waar mogelijk een natuurlijk beheer. De beeldmeetlatten van de Kwaliteitsgids Openbare Ruimte van CROW worden gebruikt. De gemeente wil onderscheid maken in de kwaliteitsniveaus.

1.8 Afwijken van kernbeleid

De gemeente kan besluiten om af te wijken van de uitgangspunten van het kernbeleid. De afwijking moet daarbij maatschappelijk van zwaarwegend belang zijn.

1.9 Groenstructuur

Onder groenstructuur wordt verstaan: de ruimtelijke samenhang tussen de afzonderlijke groenelementen onderling en tussen groenelementen, de totale stedenbouwkundige, ecologische en landschappelijke opbouw. In de gemeente Heeze-Leende is de groenstructuur onderverdeeld in:

- Hoofdgroenstructuur.
- Wijkgroenstructuur.
- Woonomgevingsgroen.

De hoofdgroenstructuur bestaat uit groenobjecten van grotere omvang met een grote meerwaarde voor het dorp. Deze meerwaarde wordt veroorzaakt doordat de vlakken op dorpsniveau belangrijk zijn voor één of meerdere van de vier thema's:

- ecologie
- uitstraling
- gebruik
- klimaatbestendigheid.

De wijkgroenstructuur structureert de wijk en bestaat uit elementen met een algemeen belang voor de wijkbewoners. De wijkgroenstructuur wordt benoemd, vastgelegd en beschreven aan de hand van de aspecten beeld, gebruik en beheer. De wijkgroenstructuur is weergegeven op de groenstructuurkaarten.

Al het groen dat geen onderdeel uitmaakt van de hoofd- of wijkgroenstructuur is bestempeld als woonomgevingsgroen. Het belangrijkste doel maximaal bijdragen aan een prettige, duurzame en gezonde leefomgeving voor de direct omwonenden.

1.10 Waarden en functies van groen

In het groenstructuurplan worden waarden en functies van groen niet volledig benoemd. Reden om deze op te nemen in het beheerplan. De gedachte hierachter is dat het weinig waarde heeft om niet functionerend groen te onderhouden of in stand te houden. In het groenstructuurplan worden functies als klimaatadaptatie en biodiversiteit wel benoemd. Ze worden als belangrijk aangemerkt. Invulling geven aan deze functies betekent wat voor, ontwerp, soortkeuze en beheer. Reden om hier op in te gaan. Onderstaande deelhoofdstukken beschrijven de toe te kennen functies.

Groen is van grote betekenis voor de beleving van de omgeving. Zowel in het landelijke gebied als binnen de woonkernen is groen een belangrijke drager van het landschap en de buitenruimte. De groenstructuur bestaat uit verschillende elementen, waar op basis van verschillende waarden een onderverdeling gemaakt kan worden. Verderop worden enkele waarden van het groen beschreven. De daarbij gemaakte opsomming van de functies van het groen bepalen de waarde van het betreffende groen.

De waarde die groen vertegenwoordigt wordt doorgaans ondergebracht in de volgende categorieën:

- Natuur- & milieuwaarde.
- Waarde voor het stadsschoon/landschap.

- Cultuurhistorische waarde.
- Waarde voor de leefbaarheid.
- Economische waarde.

Groen kan ook tegelijkertijd meerdere waarden vervullen. Denk aan bloemrijk grasland met natuurwaarde én de bijdrage aan een aangename leefomgeving. Binnen deze vijf waarden kan groen meerdere functies bekleden. Zoals hetzelfde bloemrijke grasland met groot soortenrijkdom (biodiversiteit) en de schoolklas die hier op excursie gaat (educatieve functie). Allerlei combinaties zijn mogelijk. Zoals de boom die grof gesnoeid wordt: deze verliest grotendeels zijn natuurwaarde maar behoudt zijn verkeers-geleidende functie.

1.10.1 Natuur- & milieuwaarde

Biodiversiteit

Eén van de thema's waar de gemeente hun groenbeleid heeft opgebouwd is biodiversiteit.

Biodiversiteit, 'verscheidenheid in leven' is tevens een belangrijke waarde van groen. Alle leven in onze buitenruimte berust op en is afhankelijk van goed werkend natuurlijk milieu. Zij zorgen voor het continueren van alle stromen en kringlopen waardoor een zeker evenwicht ontstaat. Een dergelijk milieu wordt 'ecosysteem' genoemd. Bij een goed functionerend ecosysteem is sprake van een dynamisch evenwicht. Dit houdt in dat wordt ingespeeld op steeds wijzigende omstandigheden.

Groen vormt een leefomgeving en een voedselbron voor dieren. De ecologische waarde kan vorm krijgen als groot natuurgebied, als onderdeel van een ecologische verbinding of als groenelement in de stedelijke omgeving met een ecologische inrichting.

Juiste soortkeuze versterkt de relatie met het omliggende landschap of biedt een verwijzing naar verre streken. Zelfs als er niet direct een fysieke verbinding met de omgeving is, kan de beleving van het landschap binnen de bebouwde kom worden ervaren door toepassen van streekeigen beplanting.

De ontwerper en beheerder richten zich voornamelijk op de duurzaamheid van groenvoorzieningen: groeiplaats, soortkeuze en een samenhangende inrichting bieden een gewaardeerde openbare ruimte. Indien de ontwerper meerdere functies aan groen kan toekennen dan wordt de toekomstverwachting vergroot.

Tegenhanger is de monocultuur, waarmee bedoeld wordt op een eenzijdige samenstelling van gewassen/aanplant. Gevolg van deze eenzijdige samenstelling is de kwetsbaarheid voor ziektes en aantastingen. Het verdwijnen van grote aantallen veldiepen, schietwilgen en paardenkastanjes in ons land als gevolg van de iepenziekte, watermerkziekte en bloedingsziekte zijn hiervan voorbeelden. Biodiversiteit is daarmee een middel om deze kwetsbaarheid in te dammen.

Klimaatadaptatie

Ook als hoofdthema naar voren geschoven en tevens een belangrijke waarde van groen is klimaatadaptatie. Groen draagt bij aan klimaatbeheersing. Bomen en planten nemen voor een deel de koolstofdioxide (CO₂) op die we veroorzaken met energie- en brandstofverbruik.

Zowel in het landelijke gebied als in de stedelijke omgeving is er behoefte aan de opvang van water en een vergroting van het wateroppervlak. Groen kan geschikt zijn voor de (tijdelijke) opvang van water al dan niet in combinatie met vergroting van het wateroppervlak.

Aanwezigheid van groen en bomen is tevens functioneel als het gaat om hittestress te verminderen. Groen neemt hitte op en biedt schaduw waardoor de temperatuur rondom groen en bomen aangenamer is dan in de onbegroeide omgeving.

1.10.2 Waarde voor het stadsschoon/landschap

Groen heeft een grote esthetische waarde. Groen zorgt voor een verfraaiing van de landschappelijke en stedelijke omgeving.

Ruimtelijke waarde van groen

Groen geeft een stad of dorp een gezicht. Vooral bomen hebben door hun hoogte en omvang een grote ruimtelijke werking. Groen wordt gebruikt om structuren te versterken, samenhang te creëren of wegen en routes te begeleiden. Verder draagt het bij aan de oriëntatie binnen de woonkernen en de identiteit van wijken. Met groen kan het onderscheid tussen wijken en woonkernen ruimtelijk versterkt worden en kunnen belangrijke punten geaccentueerd worden.

1.10.3 Cultuurhistorische waarde

Historische waarde van groen wordt gekenmerkt door monumentale bomen en/of oude bomen of haagstructuren. Deze waarde is vaak een uitgangspunt voor de ruimtelijke waarde. Groen kan de historische structuur van een dorp of landschap aanduiden. Oude eiken op de brinken midden in het dorp zijn van grote waarde voor de cultuurhistorie van een dorp.

1.10.4 Waarde voor de leefbaarheid

Groen als decor of plaats voor recreatie

Mensen ontspannen sneller in een groene omgeving. Intensieve en ruimte vragende recreatie vindt voornamelijk buiten de stedelijke omgeving plaats in het landelijke gebied, op sportterreinen of in recreatiegebieden. Binnen de stedelijke omgeving bieden groenelementen als plantsoenen, parken en volkstuinten ruimte voor ontmoetingen, sport en ontspanning dicht bij huis.

Afschermende functie

Groen kan gebruikt worden ter afscherming, isolatie of windkering. Het bestaat dan meestal uit een dicht scherm van bomen en/of opgaand groen.

Inrichting

Bij de inrichting kunnen functies aan groen en bomen worden toegeschreven. Zo kunnen er functies zijn voor de verkeersveiligheid door begeleiding te bieden bij de wegstructuur of verkeersremmend werken. Bomen kunnen schaduwplekken geven op bijvoorbeeld speelplaatsen. Ook is te denken aan andere functies, als het zijn van- of versterken van oriëntatie- en herkenningpunten.

Groen bevordert de gezondheid

Er is al veel wetenschappelijk onderzoek gedaan waaruit blijkt dat groen een grote bijdrage levert aan het welzijn van mensen in een stedelijke omgeving. Zieken blijken sneller te herstellen in een groene omgeving. Daarnaast zorgt groen voor schonere lucht. Het wordt steeds duidelijker dat groen (vooral bomen en struiken) fijnstof uit de lucht afvangt waardoor de luchtverontreiniging door bijvoorbeeld autoverkeer verminderd.

Voor mensen heeft de ecologische functie van het groen voornamelijk te maken met natuurbeleving.

1.10.5 Economische waarde

Groen loont

Huizen in het groen zijn meer waard dan huizen zonder groen. Onderzoeken tonen aan dat groen de waarde van vastgoed in positieve zin beïnvloedt.

Gezondheid en ziekteverzuim

In een groene omgeving gedijen mensen beter (minder zorgkosten): minder ziekteverzuim, hogere productiviteit en daarmee economisch gezien waardevoller.

Schade en overlast

Met een verwijzing naar klimaatadaptatie: door waterberging wordt schade door wateroverlast voorkomen, wordt CO₂ afgevangen en wordt de lucht gezuiverd. Meer waterberging in de bodem betekent minder water in de riolering wat daarmee ook niet gezuiverd hoeft te worden. Aanwezigheid en gebruik van groen staat voor kosteloos omgaan met de kwalijke effecten van extreem weer.

Verkoeling

Aanwezigheid van groen kan zo maar enkele graden verschil maken in een bebouwde omgeving: een volwassen boom, vanzelfsprekend afhankelijk van de boomsoort, staat gelijk aan het gebruik van tien airco's.

Tabel: Opsomming Waarden en functies groen; niet uitputtend

Natuur- & milieuwaarde
• Verkoeling
• Vochtregulatie/waterberging
• Ecologisch
• Soortenrijkdom
• Dendrologisch bijzonder
• Faunageleiding
• Waardplanten, insectenrijkdom
• Verhogen luchtkwaliteit
• Schaduw
• Windvanger

Waarde voor het stadsschoon & landschap
• Sierwaarde
• Afscherming
• Afscheiding terreinen
• Markering
• Laanbeeld
• Verhoging beeldkwaliteit

Cultuurhistorische waarde
• Vormboom
• Bakenboom
• Monumentale boom
• Herdenking

Waarde voor de leefbaarheid
• Hondenuitlaatplaats
• Klimboom
• Speelgroen
• Dierenweide
• Graspad/wandelroute
• Rustgebied
• Geluidsdemping
• Beleving seizoenen
• Gezonde lucht

Economische waarde
• Waardeverhoging bebouwing
• Aantrekkelijke woonomgeving
• Aantrekkelijke werkomgeving voor bedrijven

De beheermaatregel met prioriteit volgt uit het stroomschema's zoals aangegeven in paragraaf 3.3.3. Of het stroomschema werkelijk gevolgd wordt is natuurlijk ook afhankelijk van de overige assets in de openbare ruimte. Uitgangspunt daarbij is altijd: samen tot een verantwoorde en duurzame oplossing komen. De assetmanager speelt hierbij een cruciale rol.

Samenwerking met andere disciplines, die ook volgens de NEN hun inspecties uitvoeren, is essentieel bij het nemen van beslissingen. De assetmanager speelt hierbij een cruciale rol. Hij overziet het geheel. Wegen en rioleringen zijn vaak leidend. Als de technische staat van de weg, het riool en de groenvoorzieningen slecht scoren dan is het makkelijk. De assetmanager kiest in dit geval voor een totale renovatie. Het wordt lastiger als de technische staat per onderdeel verschilt.

Als de technische staat van de groenvoorzieningen slecht is kan besloten worden om:

- De groenvoorzieningen op te waarderen: verbeteren van de groeiplaats, vervangen dode beplanting.
- Niets te doen: De groenvoorzieningen hebben een slechte technische staat maar opwaarderen heeft geen zin omdat op korte termijn een grootschalige renovatie plaatsvindt.
- Vervangen groenvoorzieningen: Als de technische staat van groenvoorzieningen slecht is en de rest scoort goed dan worden de groenvoorzieningen vervangen.
- Bij een goede technische staat van de groenvoorzieningen maar een slechte score van andere assets:
- Behouden: De groenvoorzieningen worden behouden. Er wordt om de voorzieningen heen gewerkt. Het betreft in dit geval bijna altijd bomen. Een Bomen Effect Analyse moet uitwijzen of behoud mogelijk is.
- Verwijderen: Ondanks de goede technische staat worden de groenvoorzieningen toch vervangen. Deze optie leidt uiteraard tot verhoogde afschrijvingskosten van het groen.

BIJLAGE 2 BEHEERVISIE

2 Beheervisie

In het groenstructuurplan van de gemeente Heeze-Leende is niets opgenomen over het te hanteren kwaliteitsniveau. Wel is aangegeven waar het verzorgingsniveau wat hoger moet zijn. Dit is aangegeven in het 'Kernbeleid', zoals beschreven in deelhoofdstuk 2.2.

In dit beheerplan wordt hieraan een uitwerking gegeven. Daarbij kan 'als stip op de horizon' in het groenstructuurplan aangegeven worden hoe de gemeente het wil hebben. In het beheerplan moeten aangegeven zijn hoe met de huidige inrichting de kernwaarden het best behaald worden. Naast de kernwaarden moet ook doelstellingen behaald worden op de onderdelen 'klimaat' en 'biodiversiteit'. De beheervisie is als volgt opgezet:

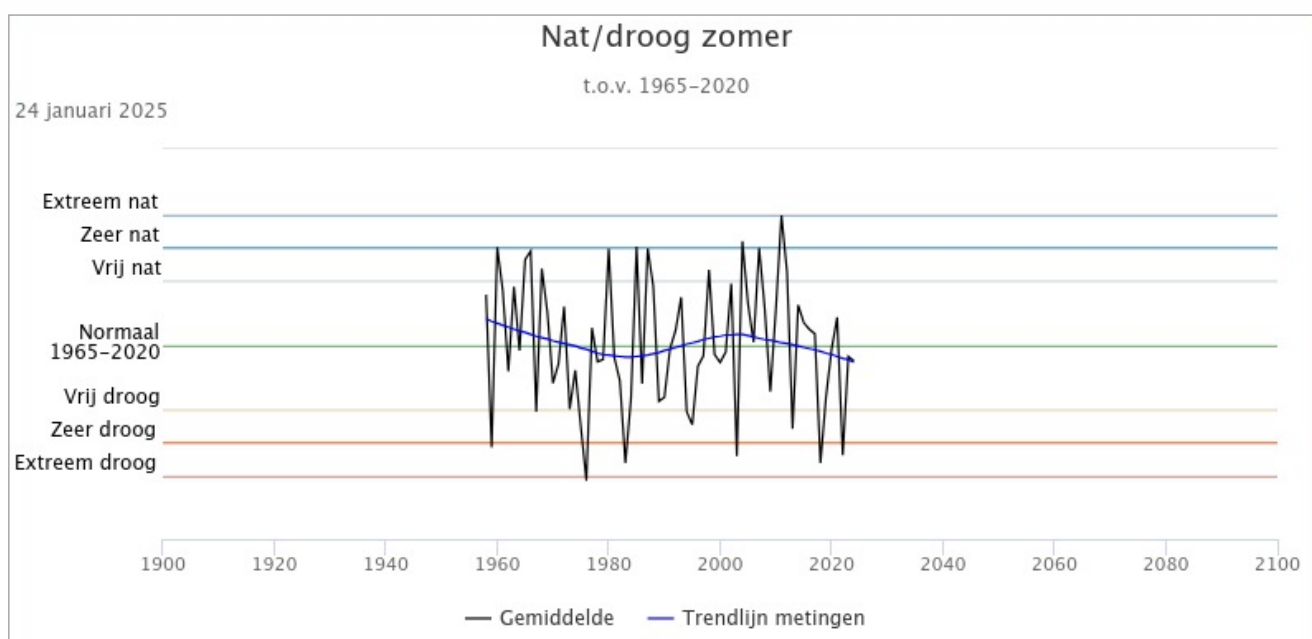
- Het begint bij de bodem.
- Uitwerking per beheertype:
 - Bomen.
 - Beplantingen:
 - Beheer op huidig niveau.
 - Aangepast beheer.
 - Hagen.
 - Gras- en kruidachtigen:
 - Beheer op huidig niveau.
 - Aangepast beheer.
 - Watergangen.
 - Straatmeubilair.
 - Onkruid op verhardingen.

2.1 Het begint bij de bodem

Om te kunnen groeien zijn vier onderdelen in de bodem essentieel:

- Ruimte.
- Zuurstof.
- Vocht.
- Voeding.

Zonder zuurstof is alles meteen dood, zonder water is enige tijd vol te houden, zonder voeding geruime tijd. De bodem waar de groenvoorzieningen in Heeze-Leende bestaat in de meeste gevallen uit voedselarm podsolgronden. Zuurstof is, uitgezonderd de sterk verdichte groeiplaatsen, voldoende aanwezig. Vocht is soms in overvloed aanwezig, maar droogte is de grootste beperking. Langdurige droogte zoals in 2025 gaat naar verwachting steeds vaker voor komen.

Afbeelding @@@: Overzicht neerslag in de zomer tot 2024

Groenvoorzieningen zijn in Heeze-Leende doorgaans afhankelijk van het vocht dat in de bovenste bodemlagen blijft hangen (hangwaterprofiel). Zij halen het benodigde vocht dus niet rechtstreeks uit het grondwater. Tegen een korte periode van vochttekort kan een groenvoorziening zich goed wapenen. Langdurige droogte kan echter leiden tot verwelking en blijvende schade. Het is duidelijk dat de doelstellingen aangaande klimaatadaptatie dan niet behaald worden.

Om vocht vast te houden in de bodem is humus (verteerd organisch materiaal) uiterst geschikt. Opwaarderen van bodems is dus een optie. Afvoeren van organisch materiaal is niet gewenst. Het verstoort de kringloop. Verschralen van bermen, maaien en afvoeren van het gewas, om een kruidenrijkere berm te krijgen wordt gepromoot. Het geeft meer biodiversiteit.

Het wordt in Nederland vaak bij wegbermen toegepast. Als in dergelijke bermen bomen staan dan betekent dit dus dat de berm voedselarmer wordt en dat vocht slecht vastgehouden wordt. Op de zuurdere zandgronden kunnen voor de boom giftige metalen (aluminium en tweewaardig ijzer) zich niet meer binden aan humus of kalk. De bomen nemen dit op en sterven omdat zij zichzelf vergiften. Overigens is dat niet alleen in bermen het geval maar speelt dit ook bij bomen in gazons.

Als volgend probleem doemt de stikstofgift op die via de regen verspreid wordt. Als het verminderen van voedselrijkdom een belangrijk uitgangspunt is in het ecologisch beheer dan moet de stikstofdepositie afnemen. In Heeze-Leende is deze hoog. Dermate hoog dat de bodem, door deze zure meststof verslechtert. Een strooisellaag, het verhogen van het organische stofgehalte en kalkgift(en) werken neutraliserend op de verzuring. Dat heeft op zijn beurt weer niets te maken met verschraling.

Tot slot houdt een bodem met een hoog organische stofgehalte meer water vast. Een humusrijke bodem houdt per m³ 120 liter water meer vast dan een humusarme bodem.

De conclusie is dan ook dat verschrallen van de bermen vrij nutteloos lijkt te zijn. Een bodem met veel organisch materiaal, zeker in de vorm van stabiele humus, is voor de groenvoorzieningen op dit moment een betere keuze. Deze bodem is luchtiger, houdt beter vocht vast en heeft voldoende voeding. Als dan ook de groeiruimte voldoende groot is, dan is de situatie voor een groenvoorziening optimaal.

Om te bewerkstelligen dat de vochthuishouding zo optimaal mogelijk verloopt, hebben onderstaande aanbevelingen een positieve uitwerking:

- Onnodige verharding verwijderen en zoveel mogelijk 'open' groeiplaatsen creëren.
- Hemelwater niet via riolering versneld en 'ongebruikt' afvoeren.
- Minder verdamping door vakken te vullen met beplanting, waardoor de bodem altijd beschaduwd is.
- Minder verdamping door het vrijuit laten groeien van bomen (niet 'opkronen' als dat niet nodig is).

Behalve de vochthuishouding zijn de volgende aspecten nog van belang:

- De kwaliteit van de bodem. Daarmee wordt de wisselwerking tussen de vaste bestanddelen van de bodem bedoeld. Dit komt tot stand door een goede bodem jarenlang 'met rust te laten'.
- Bodemleven om organisch materiaal door te mengen en de structuur van de bodem open en kruimelig te houden.

2.2 Zwerfvuil

2.2.1 Beheer op huidig niveau

Zwerfvuil komt overal voor. Dat is jammer, want het geeft een slordig beeld. Het is en blijft vreemd: mensen storen zich aan zwerfvuil maar zij veroorzaken het zelf. Zwerfafval is véél meer dan alleen een leeg waterflesje in de berm langs de snelweg. Het is een niet te verwaarlozen gevaar voor mens en dier. Een opgeruimde buitenruimte zorgt ervoor dat men minder geneigd is om dit beeld te verstoren. Kwaliteitsniveau B betekent:

- Zwerfvuil fijn (1-10 cm): maximaal 10 stuks per are.
- Zwerfvuil grof (>10 cm): maximaal 10 stuks per are.

Er mogen dus op 100 m² 20 stuks zwerfvuil liggen.

2.2.2 Aangepast beheer

Maximaal 5 stuks zwerfafval per 100m² met een grootte vanaf 7 cm is een betere norm. Dit geldt voor het hele beheergebied. Compost is niet meer leverbaar zonder dat daar plastic in zit. Dat is afkomstig uit zwerfafval. Bij opwaarderen van bodems stop je dus een deel plastic in diezelfde bodem.

2.3 Bomen

2.3.1 Bomenvisie de Toekomstboom

De bomenvisie “De Toekomstboom” van de gemeente Heeze-Leende geeft richting aan het toekomstig beheer en behoud van het gemeentelijke bomenbestand in de periode 2017-2030. De visie geeft aan dat bomen een essentiële rol spelen binnen de gemeente. Ze dragen bij aan de identiteit van de dorpskernen, verbeteren de leefbaarheid en versterken de sociale cohesie. Daarnaast leveren bomen een belangrijke bijdrage aan de luchtkwaliteit, biodiversiteit en klimaatadaptatie. De centrale gedachte “de juiste boom op de juiste plek” vormt de rode draad in deze visie en benadrukt de noodzaak van zorgvuldig en duurzaam beheer.

Het doel van deze visie is tweeledig:

1. Het behouden, versterken en optimaliseren van het gemeentelijke bomenbestand.
2. Het ondersteunen van beleidsmakers en beheerders bij het nemen van onderbouwde en verantwoorde beslissingen in probleemsituaties.

Een belangrijke aanbeveling in dit vastgestelde plan luidt: ‘Het opstellen van een concreet Actieplan Bomen waarin beheermethoden, prioriteiten en investeringen worden vastgelegd’. Dit beheerplan geeft hieraan invulling.

2.3.2 Algemene zorgvuldigheid van de boomeigenaar

Onder Algemene zorgvuldigheid van de boomeigenaar valt, naast het gewone onderhoud, de regelmatige controle op uitwendig zichtbare gebreken aan de bomen. Inwendig onderzoek is bij de normale controle dus niet vereist (Visser en Koot, Bomen en Wet 2022). De boomcontrole dient systematisch te zijn en regelmatig te geschieden. De gemeente Heeze-Leende hanteert een driejarige frequentie voor deze controle. Deze gaat gelijk op met de cyclische rondgang van de snoei (zie 3.1.2 ‘Snoei’). Bij verhoogde gevaarzetting met verhoogde zorgvuldigheid wijkt de controlefrequentie af. In dit geval wordt jaarlijks gecontroleerd.

De controle wordt vastgelegd in het beheersysteem van de gemeente. Hierin zijn de omgevingsrisicoklasse en boomgegevens vastgelegd. Uit de boomveiligheidsopname kiest de boombeheerder de vervolgactie:

- Periodieke controle uitvoeren (controle 1 keer per 3 jaar).
- Verhoogde zorgvuldigheid (controle 1 keer per jaar).
- Nader onderzoek (specialistisch onderzoek binnen 2 maanden).
- Beheermaatregel nemen (snoei, vellen, veilig stellen, binnen twee maanden).

De Richtlijn Boomveiligheidsregistratie van kennisplatform CROW wordt gevolgd. Deze richtlijn beoogt een bijdrage te leveren aan de beheersing van veiligheidsrisico's die bomen kunnen veroorzaken voor zover dat binnen de mogelijkheid en verantwoording van de boomeigenaar valt. De richtlijn is bedoeld voor individuele bomen ongeacht of deze solitair staan of onderdeel uitmaken van een bomenrij, -groep of -laan. Voor populieren wordt de ‘Richtlijn risico takbreuk populieren’ van Wageningen Universiteit en Prohold gebruikt om het risico op takbreuk te bepalen. Voor bosachtige beplantingen wordt de richtlijn van VBNE toegepast.

2.3.3 Snoei

De gemeente Heeze-Leende heeft haar boombeheer uitbesteed. Daarvoor is een RAW Raamovereenkomst afgesloten. Door middel van een driejarige cyclische rondgang brengt de gemeente de bomen op een 'aanvaard snoeibeeld'. Daarbij worden probleemtakken weggenomen. Dat zijn takken:

- In de takvrije zone.
- Die onder gegeven omstandigheden een onveilige situatie tot gevolg kunnen hebben.
- Die tot schade kunnen leiden.
- In de tijdelijke kroon waarvan de dikte in centimeters meer is dan de ondergrens van de boomhoogteklasse in meters.

Daarnaast worden bomen met een bepaalde vorm zo gesnoeid dat de vorm intact blijft. Het gaat daarbij om fruitbomen, knot-, lei-, haag- en zuilvormen.

Takvrije zones

De gemeente hanteert onderstaande takvrije zones. Als takken in deze zone zitten dan worden ze in principe verwijderd. Als uitzondering daarop zijn takken die niet van een boom gesnoeid kunnen worden zonder blijvende schade op te leveren voor die boom. Takken buiten de takvrije zone worden niet weggenomen voor zover zij geen verhoogd risico opleveren. Wegnemen van takken ten behoeve van zonnepanelen wordt niet uitgevoerd.

Wegen	
• Boven autowegen / gebiedsontsluitingswegen	4,6 m
• Boven overige wegen	4,2 m
• Boven fietspaden	3,5 m
• Boven voetpaden	3,5 m
• Boven kunstwerken wegen	2,0 m
• Naast wegen	1,0 m
• Boven landbouwgronden	4,2 m
Bebouwingen: Architectuur / visie architect afhankelijk van situatie	
• Naast bebouwing / gevels	1,5 m
• Boven bebouwing (incl. dakkapellen, goten, etc.)	1,5 m
• Boven (particuliere) tuinen	3,5 m
Water	
• Boven waterschapssloten	5,0 m
• Kunstwerken waterschap	2,0 m
• Schouwpaden	3,5 m
Verkeersmeubilair	
• Verkeersregelininstallaties	1,0 m
• Verkeersborden en bewegwijzering	1,0 m
• Verlichting	1,0 m
• Halte openbaarvervoer	1,0 m
• Hekwerken	1,0 m
• Overig verkeersmeubilair	1,0 m
Bovengrondse infrastructuur	
• Hoogspanningsleidingen	25,0 m
• Telefoonmasten / zendmasten	5,0 m
Openbare ruimte	
• Speelvoorzieningen	1,0 m
• JOP's	1,0 m
• Overig straatmeubilair	1,0 m
• Verlichting	1,0 m
• Hekwerken	1,0 m
• Overig (verkeers)meubilair	1,0 m
• Openbaar groen	2,5 m

2.3.4 Schade door wortels

Boomwortels gaan op zoek naar vocht en voeding. Vaak vinden ze deze, ongeacht de kwaliteit van de groeiplaats, direct onder verhardingen. Bij het dikker worden van de wortels wordt verharding opgedrukt. Wortels vinden hun weg ook in en rond ondergrondse voorzieningen. Groei van wortels om kabels en leidingen is normaal. Op de overgang van de voorziening en de bodem ondervinden wortels weinig indringingsweerstand. Net als bij verhardingen gaan wortels op deze plaats groeien. Het wordt echt vervelend als wortels het riool in groeien. Dit leidt tot verstoppingen. Boomwortels kunnen slechts rioleringen binnendringen, indien zich daarin een lek of andere opening (hoe klein ook) bevindt (Visser en Koot, Bomen en Wet 2022). Voorkomen van dergelijke schades is alleen te voorkomen door betere richtlijnen op te stellen voor kabel en leiding tracés.

Momenteel is het COB met een landelijke werkgroep bezig om hier structuur in aan te brengen. Het COB is een netwerkorganisatie gericht op het verzamelen, ontwikkelen en ontsluiten van kennis over en gerelateerd aan ondergronds ruimtegebruik.

Vaak worden pogingen gedaan om boomwortels te weren met schermen, doeken of folies. Uit onderzoek van Kopinga blijkt dat wortelschermen alleen effectief zijn als ze over de volle diepte van de doorwortelbare zone zijn aangelegd. Dat wil zeggen dat de schermen tot ca. 30 cm onder de grondwaterspiegel moeten worden aangebracht en tenminste tot boven het maaiveld moeten reiken of naadloos aan moeten sluiten op de verharding (Rapport 59, Inventarisatie van wegdekbeschadiging door boomwortels, Hoffman, Hoogendoorn en Ravesloot).

De volgende opties zijn beschikbaar bij verhelpen van opdrukken verhardingen:

- Verwijderen verharding: Om diverse redenen is dit een goede optie. Heeft de verharding functie? Wordt hij gebruikt? Is een alternatief mogelijk? Blijkt dit het geval te zijn dan kan de verharding weggenomen worden. Vaak kan dit in combinatie met het verbeteren (opwaarderen) van de ondergrondse groeiplaats.
- Overgaan op een half verharding: Het vervangen van een tegel of klinkerverharding door een halfverharding kan een oplossing bieden. Water- en mineraalgebonden halfverhardingen zoals bijvoorbeeld HanseGrandR met uitstekende eigenschappen laten water door, zijn eenvoudig aan te brengen en vragen weinig onderhoud. In geen geval gebruik maken van staalslakken.
- Verwijderen boomwortels: bij beginnende opdruk in combinatie met beperkte dikte van de wortels (<2cm) is het mogelijk om boomwortels te verwijderen. Dit dient altijd door of onder toezicht van een European Tree Worker of European Tree Technician te gebeuren.

2.3.5 Ziekten en plagen

Ziekten, plagen en aantastingen bij bomen zijn een natuurlijk verschijnsel en hoeven niet altijd problemen te veroorzaken. Stadsbomen zijn gevoeliger voor genoemde bedreigingen omdat de groeiomstandigheden doorgaans minder gunstig zijn dan in een meer natuurlijke omgeving. Het aantal bomen met genoemde bedreigingen neemt de laatste jaren toe.

Risico's

Voor de gebruikers van de buitenruimte kan het welzijn en/of de gezondheid van mensen in gevaar komen. Er kan sprake zijn van:

- Hinder: zoals bij bladluizen die een plakkerige vloeistof uitscheiden boven terrassen of auto's. Of als het functioneren van omliggende voorzieningen niet meer optimaal is (verstopte filters/afvoer).
- Gezondheidsproblemen: bekend voorbeeld zijn luchtwegproblemen door de haartjes van de eikenprocessierups of vanwege sporen van de roetschorsschimmel.
- Overlast: Overlast is langdurig van aard. Het gaat ten kosten van de leefbaarheid.
- Esthetische aspecten: door ziekten en plagen kunnen bomen gedeeltelijk tot volledig bruin kleuren.
- Onveilige situaties: aangetaste bomen kunnen gevoelig worden voor windworp, tak- en stambreuk. Overigens kan windworp ook een gevolg zijn van een slechte verbinding van ent en onderstam, de "uitgestelde onverenigbaarheid".

Voor de bomen zelf kunnen ziekten, plagen en aantastingen leiden tot:

- Verslechtering conditie en restlevensduur bomen: bladvreterende insecten en bladziekten verminderen de fotosynthese, aangetaste bomen moeten extra investeren in stevigheid.
- Afsterving: schorskevers zoals de letterzetter vreten zich een weg onder de schors, verwelkingsziekten zorgen op korte termijn voor het afsterven van een boom.

Maatregelen

Niet alle oorzaken van toename van aantastingen, ziekten en plagen kunnen direct aangepakt worden. Veel veranderingen hangen bijvoorbeeld samen met toenemende globalisering en klimaatverandering. Waar het wel mogelijk is, heeft een preventieve aanpak altijd de voorkeur boven bestrijding. De volgende preventieve maatregelen zijn praktisch uitvoerbaar en op het hele bomenbestand van toepassing:

- Creëer optimale groeiomstandigheden.
- Voorkom boven- en ondergrondse beschadiging.
- Gebruik bij voorkeur uit zaad opgekweekt materiaal van autochtone herkomst in plaats van cultivars.
- Voorkom monoculturen.
- Monitor op aanwezigheid en ontwikkeling van plaaginsecten (plaagdruk).
- Gebruik gezond plantmateriaal.
- Gebruik tolerante/resistente soorten, rassen en cultivars.
- Neem, indien relevant, sanitaire maatregelen, zoals PBM's, bladruimen en wegzuigen van nesten.
- Maak eventueel gebruik van beschermende middelen, zoals boominjecties.

Bij *bestrijding* worden de volgende vormen onderscheiden:

- Biologische bestrijding (predatoren/pathogenen/parasieten); gerichte bestrijding van het probleem zonder verdere schade, let wel dat de antagonist zelf geen plaag wordt.
- Mechanische bestrijding (nesten verwijderen/aangetaste delen snoeien); minimale schade aan de boom, maar arbeidsintensief en niet overal praktisch uitvoerbaar.
- Chemische bestrijding (spuiten/injecteren); schadelijk en daarom sterk gereguleerd, alleen in uitzonderlijke gevallen (bv. monumentale bomen) als laatste optie overwegen.

Alle vormen van bestrijding zijn in principe verboden, maar er zijn uitzonderingen. Neem dus altijd kennis van de actuele Europese en Nederlandse richtlijnen voor gewasbescherming (Ctgb).

2.3.6 Klimaat en milieu

Het klimaat (kort gezegd: het weer over een langere periode) is aan het veranderen. Dat heeft invloed op het milieu, dus op het geheel van de natuurlijke, maatschappelijke en culturele omgeving dat invloed uitoefent op levende organismen. De gevolgen van klimaatverandering zijn vaak ongewenst en moeilijk tegen te gaan.

We moeten onszelf en onze omgeving daarom aanpassen. Klimaatadaptatie slaat op de manier waarop wordt omgegaan met weersextremen en de effecten daarvan. Het is een collectieve verantwoordelijkheid, maar overheden nemen de meeste zorg op zich. Bomen kunnen een belangrijke rol spelen in dit proces, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden.

Hoge eisen aan de boom

Een hoge, brede en volle boom met veel bladoppervlak heeft een aanmerkelijk positievere bijdrage aan klimaat, waterhuishouding en luchtkwaliteit dan een klein exemplaar. Betreffende boom dient wel bestand te zijn tegen het Nederlandse klimaat wat bijvoorbeeld inhoudt dat ze bestand dient te zijn tegen een temperatuur van circa -10°C. Zeker binnen de veranderende klimatologische omstandigheden (extreem weer en de effecten daarvan) moet de soort ook periodes doorleven waarin sprake is van langdurige droogte.

Daarbij ontstaat de neiging om bomen uit warmere omgevingen naar Nederland te halen, waarbij voorbijgegaan wordt aan de soms extreme winterse omstandigheden. Aansluitend op deze winterse omstandigheden en de gladheidsbestrijding, die vaak in november al begint, is de boomsoortkeuze van belang. Spatzout en zout smeltwater kunnen leiden tot schade aan de bomen.

Gesteld kan worden: hoe dichterbij de verkeersstroom, des te groter de zoutschade, vooral de overmaat aan chloride wat terug te zien is aan de hoge EC-waarde.

De grote boom, aangeprezen in de vorige alinea, heeft binnen de klimaatadaptatie een evenzo grote rol als het gaat om het beperken van de opwarming: de grote, volle kroon met veel bladoppervlak geeft schaduw en koelt de buitentemperatuur vanwege het verdampen van water. Zeker in de Nederlandse zomers, maar ook in andere jaargetijden komen frequenter zware buien voor. Bomen met veel blad, veel takken en een ruwe stam zijn in staat water langer vast te houden en geleidelijk af te laten stromen, voor zover het in de tussentijd niet verdampt is. De zware buien en de daarmee gepaard gaande wateroverlast leiden soms tot situaties waarin bomen onder water staan. Soorten dienen daartegen bestand te zijn.

Voorts is de luchtkwaliteit gediend met de omvang van de boom en de structuur daarvan. Het wegvangen van verontreinigingen in de lucht (bekend onder de naam fijnstof) is het meest effectief bij bomen die fijn vertakt zijn, klein en ruw blad dragen. Het wegvangen van gasvormige verontreinigingen zoals stikstofoxiden en ammoniak is daarentegen weer het best geregeld bij bomen met groot, dun en glad blad. Voor wat betreft koolstofdioxide (een broeikasgas), vooral vastgelegd in houtige delen van de boom, is van belang dat daadwerkelijk sprake is van 'veel hout': een flinke stam en dikke takken.

Zeker in de stedelijke omgeving, waar de temperatuur gemiddeld enkele graden hoger ligt dan buiten de bebouwde omgeving, zijn de positieve eigenschappen van groen en bomen belangrijk.

Wind, regen, kou, ijs, hitte:

- Beste keuze: hoge, brede, volle boom met veel bladoppervlak, veel takken en ruwe bast. Bestand tegen -10°C. Bestand tegen droogte. Meer winterse omstandigheden dus ook zouttolerant. Moet tijdelijk onder water kunnen blijven staan.

Luchtkwaliteit fijnstof:

- Beste keuze: fijn vertakt, klein en ruw en of behaard blad.

Gasvormige verontreinigingen:

- Beste keuze: groot, dun en glad blad. Veel houtige delen (stam en dikke takken voor het binden van CO₂). Een jonge, snelgroeende boom neemt jaarlijks méér CO₂ op dan een oude, langzaam groeiende boom. Een oude boom heeft echter al veel meer CO₂ vastgelegd.

Uit voorgaande opsomming van de positieve effecten van bomen binnen de veelal stedelijke omgevingen waarin ze staan komt overduidelijk naar voren dat kroonvolume en totaal bladoppervlak van levensbelang is. Dat kan alleen bereikt worden als de omstandigheden waarin de bomen geplant worden of nu al staan optimaal zijn. Verder is het belangrijk om diversiteit aan te brengen in boomsoort (ook binnen de naaldden en loofbomen) zo lang de gekozen soorten tot een 'volwassen omvang' uit kunnen groeien. Zowel op de groeiplaatsomstandigheden als op de biodiversiteit wordt verderop teruggekomen.

Waarden en functies zijn leidend

Momenteel lopen diverse projecten binnen de vakwereld die ten doel hebben een overzicht te realiseren van bomen die bestand zijn tegen nieuwe klimaatomstandigheden. Duidelijk is evenwel dat een boomsoort die aan alle wensen tegemoetkomt niet bestaat. Het is daarom belangrijk te variëren in boomsoorten omdat elke boom haar specifieke kwaliteiten heeft voor het ecosysteem.

Dat houdt in dat steeds een goede afweging gemaakt moet worden welke boomwaarde (natuur, milieu/klimaat, etc.) op een zekere locatie het belangrijkste is. Gaat het om het beperken van de opwarming? Plaats dan geen meidoorn. Gaat het om vastlegging van CO₂? Denk dan eens aan een zwarte els. Voor het wegvangen van fijnstof kan een honingboom geschikt zijn. Enzovoorts. Kortgezegd zijn dus vooral de functies van de boom leidend op een specifieke locatie.

In het algemeen geldt:

- Beter één grote, gezonde boom dan meerdere kleine ongezonde bomen.
- Bomen alleen planten als voldoende onder- en bovengrondse groeiplaatskwaliteit realiseerbaar is. Groeiruimte valt ook onder groeiplaatskwaliteit.
- Dat het planten van bomen geen excuus mag zijn om niet duurzame bedrijfsvoering goed te keuren of zelfs te continueren.

2.3.7 De 3-30-300 regel

Aansluitend op het eerste opsommingsteken in voorgaand overzicht wordt in meerdere gemeentes de 3-30-300 regel gehanteerd om vergroening van de gemeente te bewerkstelligen.

- Vanuit iedere woning moeten 3 bomen zichtbaar zijn.
- De kroonbedekking in een buurt moet 30% zijn.
- Op maximaal 300 m afstand van elke woning moet een groenperk of park bereikbaar zijn van minimaal 1 ha.

Het is een regel die de behoefte aan groen aangeeft, maar niet geheel aansluit op de wensen van de gemeente Heeze-Leende. Het is te eenzijdig omdat juist de overgangen tussen bomen, heesters, kruidachtige beplantingen en gras een grote natuurwaarde vertegenwoordigen. Dus duidelijk niet alleen maar bomen. Bovendien leidt het voldoen aan deze regel snel tot het planten van veel kleine bomen, terwijl één volwassen boom aanmerkelijk meer bijdraagt dan drie kleintjes. Tenslotte zijn in iedere gebouwde omgeving buurten waar de regel niet haalbaar is, bijvoorbeeld midden in een centrum. Toch kan de regel nut hebben, omdat het belang van groen in de stad benadrukt wordt. Het kan echter nooit een strenge beleidsregel vormen.

2.3.8 De 10-20-30 regel

Een vaak toegepaste praktische leidraad is de 10-20-30 regel. Deze is voornamelijk bedacht als diversiteitsrichtlijn. Hierbij is het maximale percentage van het bomenbestand van één familie 30%.

Het geslacht bedraagt 20% en de soort 10%. Voorbeeld: 10% zomereik, 20% eik en 30% van de napjesdragersfamilie. Behalve diversiteit betekent dit eveneens een minder kwetsbaar bestand bij specifieke ziektes of aantastingen.

Uit onderzoek is echter gebleken dat juist voor het laatstgenoemde doeleinde niet voldoende resultaat behaald wordt. Beter is daarom te werken met een scherpere richtlijn, zoals 2-5-10-20. Hierin zijn de marges kleiner en is een extra beperking toegevoegd voor maximaal 2% dezelfde cultivar.

2.4 Siergroei

2.4.1 Beheer op huidig niveau

CROW heeft de Kwaliteitsgids Openbare Ruimte (KOR) uitgebracht. In deze publicatie worden vijf kwaliteitsniveaus voor objecten in de openbare ruimte beschreven. Per object gelden een of meer kwaliteitscriteria. Voor elk kwaliteitscriterium (bijvoorbeeld zwerfafval grof in beplanting) is een beeldmeetlat samengesteld waar met foto's, beschrijvingen en eisen het kwaliteitsniveau meetbaar is gemaakt.

A+	A	B	C	D
				
Er is geen onkruid.	Er is weinig onkruid.	Er is in beperkte mate onkruid.	Er is redelijk veel onkruid.	Er is veel onkruid.
bedekking onkruid 0 % per 100 m ²	bedekking onkruid ≤ 20 % per 100 m ²	bedekking onkruid ≤ 30 % per 100 m ²	bedekking onkruid ≤ 40 % per 100 m ²	bedekking onkruid > 40 % per 100 m ²
bedekking door resten 0 % per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 20 % per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 30 % per 100 m ²	bedekking door resten ≤ 40 % per 100 m ²	bedekking door resten > 40 % per 100 m ²
aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm 0 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 10 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 20 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm ≤ 30 stuks per 100 m ²	aantal stuks onkruid hoger dan 30 cm > 30 stuks per 100 m ²
hoogte onkruid ≤ 75 cm	hoogte onkruid ≤ 75 cm	hoogte onkruid ≤ 75 cm	hoogte onkruid > 75 cm	hoogte onkruid > 75 cm
zodevorming nee	zodevorming nee	zodevorming nee	zodevorming ja	zodevorming ja

Afbeelding 1: De vijf kwaliteitsniveaus volgens de KOR

Om de beeldkwaliteit helder te beschrijven, is gekozen voor vijf kwaliteitsniveaus (zie tabel 1). Deze indeling biedt in de praktijk voldoende nuancering om een situatie goed vast te leggen. De vijf niveaus variëren van zeer hoog (A+) tot zeer laag (D).

Tabel: Kwaliteitsniveaus.

kwaliteitsniveau	Omschrijving	Indicatie kwaliteit
A+	Zeer hoog	Nagenoeg ongeschonden
A	Hoog	Netjes, verzorgd en comfortabel
B	Basis	Functioneel
C	Laag	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder
D	Zeer laag	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkstelling [1] of sociale onveiligheid

In de gemeente Heeze-Leende wordt beheerd op een wijze die overeenkomt met kwaliteitsniveau B 'basis'. Dat geldt voor alles. Het maakt daarbij niet uit wat het beheertype is (vaste planten, heesters, gazons, bosplantsoen, zwerfvuil, enz). Volgens de beschrijving is daarmee het groen functioneel. De keuze voor kwaliteitsniveau B wijkt af van het vastgestelde groenstructuurplan. Hier wordt immers variatie in beheerniveau genoemd.

2.4.2 Aangepast beheer

De KOR biedt sedert de functiewijzigingen van het openbaar gebied niet in alle gevallen een handvat. Hij is niet bruikbaar als het bij ecologisch beheer. De tendens is dat onkruiden die de oorspronkelijke aanplant niet verstoren geaccepteerd worden. Iedereen begint het belang van wilde kruiden in te zien. Het voorjaar wordt o.a. aangekondigd door het bloeiend speenkruid en het maarts viooltje. Later in het jaar trekken o.a. hondsdrif, wilde klaver en het madeliefje bijen, hommels en vlinders aan. Deze 'onkruiden' mogen blijven staan. Voor lastig te bestrijden onkruiden of invasieve soorten ligt dit anders. Deze worden weggenomen als ze de oorspronkelijke aanplant verstoren. Lastig te bestrijden onkruiden zijn:

- Heermoes (*Equisetum arvense*).
- Kweek (*Elytrigia repens*).
- Haagwinde (*Convolvulus sepium*).
- Zevenblad (*Aeghopodium podagraria*).
- Kleefkruid (*Galium aparine*).
- Berenklaauw (*Heraclum sphondylium*).

Van de invasieve soorten is de Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) het meest bekende voorbeeld. Dit vraagt wat van de uitvoerende mensen. Deze moeten immers onkruiden herkennen en kunnen bepalen of deze de oorspronkelijke aanplant verstoren. Dat verschilt ook nog eens per beheergroep. Zevenblad in bosplantsoen is geen probleem, in vaste planten wel. Onderstaande tabel geeft aan hoe de onkruidbeheersing volgens 'aangepast beheer' eruit ziet.

Tabel: Overzicht beheersing onkruiden

Beheergroep	Beheersing van:		
	Onkruid	Lastig te bestrijden onkruid	Invasieve onkruiden
Grasgewassen	nee	nee	ja
Bosplantsoen	nee	nee	ja
Siergroen	nee	ja	ja
Hagen	nee	ja	ja
Rozen	ja	ja	ja
Vaste planten	ja	ja	ja

Jonge aanplant wordt de eerste twee jaar volledig vrij gehouden van onkruid, uitgezonderd bosplantsoen. Daar worden alleen de lastig te bestrijden en invasieve onkruiden weggenomen.

Van een kwaliteitsniveau zoals in de KOR beschreven wordt, is geen sprake meer. De KOR wordt bij het 'Aangepast beheer' niet langer aangehouden voor de onkruidbeheersing. Voor overige zaken, zoals (rand) snoei is de KOR wel van toepassing. Daarbij wordt kwaliteitsniveau B gehanteerd.

2.5 Hagen

2.5.1 Beheer op huidig niveau

De gemeente Heeze-Leende beheert een enorme hoeveelheid hagen. Het huidig beheer levert een beeldkwaliteit op die vergelijkbaar is met kwaliteitsniveau B.

2.5.2 Aangepast beheer

Het snoei-beheer wijzigt niet. Onkruidbeheersing en beheersing zwerfval vindt plaats zoals bij de (sier) heesters: Lastig te bestrijden onkruiden (zie 2.4.2) mogen niet voorkomen. Dat geldt ook voor invasieve exoten. Het zwerfval wordt frequenter geruimd, dit levert een verzorgder beeld op. Blad blijft zoveel mogelijk in het plantvak liggen.

2.6 Vaste planten en siergrassen

2.6.1 Beheer op huidig niveau

De tendens in Nederland is toename van vaste planten in de openbare ruimte. De gemeente Heeze-Leende doet daar in mindere mate aan mee. Ook de vaste planten worden op kwaliteitsniveau B onderhouden.

Voor de onkruidbeheersing betekent dit:

- Bedekkingsgraad $\leq 30\%$
- Bedekking door resten $\leq 30\%$
- Hoogte $\leq 30\text{cm}$: ≤ 30 stuks
- Hoogte onkruid maximaal 75cm

2.6.2 Aangepast beheer

Voor vaste planten is het gekozen kwaliteitsniveau te laag. Deze moeten op kwaliteitsniveau A onderhouden worden. Lastig te bestrijden onkruiden (zie 2.4.2) en invasieve exoten mogen niet voorkomen in het vak.

2.7 Bosplantsoen

Bosplantsoen bestaat altijd uit een combinatie van boom- en struikvormers. Bij voorkeur wordt een dergelijke beplanting omzoomd door een rand van kruiden. De bomen staan voornamelijk in de kern. Op deze wijze aangelegd en beheerd vervult bosplantsoen optimaal de functies biodiversiteit en klimaatadaptatie. In veel gevallen is de ruimte beperkt om een dergelijke opbouw te realiseren.

2.7.1 Huidig beheer

Het huidig beheer is net als voor al het overig groen vastgesteld op kwaliteitsniveau B. Zie hiervoor het onderdeel 'Heesters en botanische rozen (3.4.1).

Omdat struikvormende soorten vaak tot aan de rand van het beplantingsvak staan worden deze hoogfrequent (minimaal eens per jaar) terug geknipt tot op de rand van het vak. Hierdoor ontstaat een haagachtige wand. Bloei van de soorten en daarmee functievervulling wordt hierdoor ernstig beperkt. Dunnen en snoei van de boomvormers wordt reactief gedaan. Als er iets mis is met een boom (conditie, risico) dan wordt deze verwijderd of gesnoeid.

2.7.2 Voorgesteld beheer

Onkruidbeheersing, anders dan beheersing van invasieve exoten wordt niet meer uitgevoerd. Om te voorkomen dat kruiden vanuit de zoom over de (half)verhardingen groeit wordt op deze plaatsen de rand 2x per jaar gemaaid (mei en oktober). De zoom wordt eens per vier jaar gemaaid. Jaarlijks 25% van het oppervlak.

De struikvormers die in de rand staan worden periodiek net boven de grond afgezet. Dat dient te geburen als ze te ver over de zoom gaan groeien waardoor deze dreigt te verdwijnen. Ook kan het zijn dat ze te dicht op de verharding groeien of hinder geven op aangrenzende percelen. De boomvormers worden preventief gedund. Het voorkomt instabiliteit van de boombeplanting. Bij de dunning wordt een hoogdunning uitgevoerd. Stabiël gezonde bomen krijgen door de dunning optimale omstandigheden om verder uit te groeien. Bij de dunning wordt ontwikkeling van inheemse soorten zoveel mogelijk gestimuleerd. Eens per drie jaar wordt een controle uitgevoerd volgens het 'Praktijkadvies boomveiligheid in bos en natuur, van VBNE.

2.8 Gras en kruidachtigen

2.8.1 De nieuwe gedragscode

In de Gedragscode soortenbescherming gemeente 2025, versie 2 juni 2025 is opgenomen:

- Maaiwerkzaamheden met een klepelmaaier zijn alleen in uitzonderingssituaties om veiligheidsredenen onder de vrijstelling van de gedragscode toegestaan.
- Het maaien van de bermstrook met de klepelmaaier is – met uitzondering van zichthoeken (kruisingen) – beperkt tot de eerste 1,5 meter langs de openbare weg of fietspad.
- In bijlage 7 'Gebruik van klepelmaaier' zijn de volgende (rand)voorwaarden opgenomen:
- Maai-zuigcombinaties zijn het uitgangspunt. De vegetatie wordt direct afgevoerd, tenzij maai-zuigcombinaties er niet kunnen komen door te weinig werkruimte, beperkte bereikbaarheid (bv. smalle onderhoudspaden), te grote afstand voor de maai-arm of als de draagkracht van de ondergrond het niet mogelijk maakt.
- Een ecologisch deskundige legt het toegestaan gebruik van de klepelmaaier goed onderbouwd vast in een ecologisch werkprotocol; onderdeel daarvan is de inschatting of er sprake is van het overtreden van een verbodsbepaling en zo ja, de inschatting op de aanwezigheid van beschermde soorten en de daarop aangepaste soortgerichte werkwijze (bijvoorbeeld de aanwezigheid van steenanjer of bokkenorchis).
- De klepelmaaier wordt dusdanig afgesteld dat het bodemoppervlak onaangetast blijft en de vegetatie na de maaiwerkzaamheden nog een resterende lengte heeft van minimaal 10 cm. Dit om rozetten van twee- en meerjarige kruidsoorten en aanwezige insecten, kleine zoogdieren, reptielen en/of amfibieën te sparen. Het bodemoppervlak mag hierbij dus niet worden beschadigd, waarbij het walseffect wordt geminimaliseerd, bijvoorbeeld met behulp van een uitsparing van de looprol of zwevende toepassing.
- De klepelmaaier wordt technisch zodanig uitgerust dat negatieve effecten worden geminimaliseerd.
- De werksnelheid is max 5 km/u.

2.8.2 Beheer op huidig niveau

Maaimethoden en -frequenties

De gemeente Heeze Leende heeft een onderverdeling gemaakt in deze beheergroep:

- *(Ecologische)berm, berm met duizendknoop en Wadi:*
 - 1x klepelen.
 - 2x klepelen.
 - 1x maaïen en afvoeren.
 - 2x maaïen en afvoeren.
 - 4x maaïen en afvoeren.
- *Kruidenrijk gras:*
 - 1x maaïen en afvoeren.
- *Ruigte:*
 - Kwaliteitsniveau B.
- *Gazon met en zonder bollen:*
 - Kwaliteitsniveau A.
- *Weide:*
 - Kwaliteitsniveau B.
 - 1x maaïen en afvoeren.
 - 4x maaïen en afvoeren.

Uit bovenstaande lijst is op te maken dat de beheertypen weinig zeggen over het beheer. Een berm kan net zo goed 1x geklepeld als 4x gemaaid worden. De nieuwe Gedragscode heeft invloed op maaiwerk. Het gebruik van de klepelmaaier is aan banden gelegd. Er komt hoe dan ook een wijziging op het huidig beheer.

Gazon en trapveld: Kwaliteitsniveau B

Trapvelden en gazon: Kwaliteitsniveau B heeft betrekking op de volgende onderdelen en normen:

- Grashoogte: ≤ 60 mm.
- Grashoogte rond obstakels: ≤ 120 mm.
- Onkruid: $\leq 15\%$ per 100 m² en ≤ 20 stuks hoger dan 20 cm.
- Overgroei rand: gemiddeld ≤ 10 cm per 100 m¹ en lengte maximaal 30 cm.

A+	A	B	C	D
				
Het gras is zeer laag.	Het gras is laag.	Het gras is voldoende laag.	Het gras is redelijk hoog.	Het gras is hoog.
hoogte gras ≤ 40 mm	hoogte gras ≤ 50 mm	hoogte gras ≤ 60 mm	hoogte gras ≤ 70 mm	hoogte gras > 70 mm

2.8.3 Aangepast beheer gazons en trapvelden

Voorafgaand aan het opstellen van dit beheerplan heeft Alles over Groenbeheer een rondgang gemaakt door de gemeente Heeze-Leende. Zij heeft in de bebouwde kommen van Heeze, Leende en Sterksel onder andere gekeken naar de gazons. Daarbij viel een aantal zaken op:

- Enkele groenvoorzieningen die in het beheersysteem aangemerkt zijn als gazon worden anders beheerd. Bij deze gazons is een omslag gemaakt naar bloemrijk grasland.
- Veel gazons hebben geen functie (recreatief, esthetisch).
- Veel gazons vervullen geen functies (biodiversiteit, klimaat).
- De technische staat van de gazons die daadwerkelijk gebruikt worden is slecht.
- De technische staat van de overige gazons is niet goed.
- Gazon loopt in alle gevallen door onder boomkronen.

Maaimethodes en -frequenties

Kwaliteitsniveau B voor gazons kan, maar het verschil met C is in het veld niet zichtbaar. Het scheelt wel wat in de beheerkosten. Voorstel is dan ook om wat te schuiven met de beheerniveaus:

Gazons

Voorgestelde kwaliteitsniveaus gazons:

- Grashoogte niveau C: ≤ 70 mm.
- Grashoogte rond obstakels C: ≤ 210 mm.
- Onkruid: Geen eisen aan stellen
- Overgroei rand B: gemiddeld ≤ 10 cm per 100 m¹ en lengte maximaal 30 cm.
- Zo min mogelijk gazonbeheer onder boomkronen.
- Zwerfvuil: kwaliteitsniveau A

2.8.4 Bermen

Bermen hebben jaarlijks maximaal 2 maaimomenten. De eerste maaibeurt vindt plaats in mei. Bij fietspaden en (smalle) wandelpaden wordt de eerste meter uit de verhardingen gemaaid. Dat geldt ook voor alle zichthoeken. Dit wordt gedaan om overlast van overhangend gewas op de verharding te voorkomen.

In september wordt de tweede maaibeurt uitgevoerd. Hierbij wordt 80% van de oppervlakte gemaaid. 20%, bij voorkeur oppervlaktes die op dat moment in bloei staan of op korte termijn gaan bloeien, wordt niet gemaaid. Die blijft staan en wordt het jaar daarop meegenomen in de maaironde.

Maaien met een klepelmaaier is in veel gevallen niet meer toegestaan. Het levert veel meer schade op aan flora en fauna dan maaien met een snijdende methode (schotel-, trommel- of schijfmaaier).

Voor overgangen van beplantingen naar bermen, de zogenaamde zomen, volstaat een maaibeheer van eens per vier jaar.

Het maaibeheer van de bermen wordt volledig uitbesteed. Laagste prijs is bij die keuze niet het hoofdthema. Kwaliteit moet ook een rol spelen. Tijdens de aanbesteding moet duidelijk worden:

- Op welke wijze de aannemer maait.
- Hoe hij de niet te maaien stukken bepaalt.
- Of het maaibeheer daadwerkelijk verbetering van de kwaliteit oplevert
- Hoe hij reageert als de verbetering niet optreedt.

De aannemer rapporteert de voortgang aan de gemeente en komt met verbetervoorstellen.

Op overgangen tussen grasland en bos kan enige ruimte aan ruigte en struweel worden geboden, door deze randen slechts eens in de 4-5 jaar te maaien.

In parken en stroken direct langs de weg is er dan geen bezwaar om gazonbeheer met vaker maaien toe te passen

Wanneer de vegetatie ruig is of dreigt te verruigen, kan een intensiever maaibeheer worden toegepast. Dit kan plaatsvinden door vaker, later of vroeger te maaien.

2.8.5 Bloemrijke graslanden

Veel grasvelden worden als gazon beheerd. Uit een schouw blijkt dat veel gazons weinig doen aan functieervulling. De vraag is dus: waarom worden ze als gazon beheerd? Een aantal gazons is door wijzigend beheer omgevormd naar 'Bloemrijk grasland'. Dat past in de visie die meer biodiversiteit en klimaatadaptatie voorschrijft. Per maaibeurt blijft ca. 40% van de vegetatie staan en er wordt gewerkt met een slingerende maaipaden, zogenaamde sinuspaden. Deze variëren in ruimte en tijd. Als resultaat ontstaat heel veel variatie, wat uitermate gunstig is voor de biodiversiteit. Bovendien wordt flora- en faunagericht beheer verweven in één methode. De maaifrequentie kan wisselen. Het ene jaar is er veel groei en wordt het terrein drie keer per jaar gemaaid (3x60%), het andere jaar volstaan twee maaibeurten. Dat is afhankelijk van groei en locatie.

Onder bomen wordt bij bloemrijk grasland maximaal één keer per jaar gemaaid.

BIJLAGE 3 OVERLAST WAARDEN BOMEN

Blad- en bloesemval

Blad- en bloesemval is een natuurlijk verschijnsel. Vrijwel iedere boom verliest jaarlijks zijn blad. Dit gebeurt over het algemeen in het najaar. Bepaalde bomen laten daarnaast ook nog hun bloesem vallen. Met deze verschijnselen worden de overgangen in de seizoenen gemarkeerd. Het blad dat valt beschermt enerzijds de boom tegen vorstschade, maar is ook weer voeding voor de boom. Insecten en bacteriën verteren deze dode bladeren en zetten het om in nutriënten die beschikbaar worden voor de boom. Blad- en bloesemval hebben echter ook minder wenselijke effecten doordat het een rommelig beeld kan creëren, verstoppingen veroorzaakt en het tot gladheid kan leiden.

Schaduwwerking

Gemeentelijke bomen veroorzaken schaduwwerking. De mate van schaduwwerking is met name afhankelijk van de leeftijd, de kroongrootte, de locatie en boomsoort. Eerste grootte bomen kunnen redelijk wat licht ontnemen van particuliere erven. Volgens artikel 5:37 BW mag de eigenaar van een erf geen onrechtmatige hinder toebrengen aan eigenaren van andere erven. Hieronder valt ook het onthouden van licht. Echter beschouwen gemeenten bomen vaak als gemeenschappelijk belang en is het voor particulieren moeilijk om tegen deze hinder in beroep te gaan. De gemeente maakt ook met betrekking tot het plaatsen van zonnepanelen in weinig gevallen een uitzondering. De voordelen van bomen wegen hoger ten opzichte van zonnepanelen. Daarnaast weegt ook het maatschappelijk belang hoger dan het individueel belang van de burger.

Boomwortels

Bomen hebben wortels om in leven te blijven en te groeien. Wortels zorgen voor vocht- en nutriëntenopname, maar zorgen daarnaast ook voor stabiliteit. Voor een goede verankering in de bodem hebben boomwortels voldoende ruimte nodig om zich te kunnen spreiden. Wanneer er onvoldoende groeiruimte is voor de boomwortels, dan zal wortelopdruk ontstaan. Wortels zoeken namelijk de weg van de minste weerstand om nutriënten en vocht op te nemen. Diverse boomsoorten zoals *Acacia* (*Robinia pseudoacacia*) wortelen vrij oppervlakkig en maken met name gebruik van het hangwaterprofiel van de bodem.

Hierdoor is de kans op overlast groter. Daarnaast zijn bomen niet altijd geschikt voor de stedelijke omgeving. Er is vaak namelijk onvoldoende groeiruimte voor de bomen. Hierdoor ontstaat overlast. De meest voorkomende problematieken rondom boomwortels zijn:

- Opdruk van verhardingen
- Schade aan kabels, leidingen en rioolhuisaansluitingen
- Schade aan erfafscheidingen zoals scheidingsmuren
- Schade aan funderingen van woningen, schuren et cetera
- Wortels van gemeentelijke bomen in particuliere tuinen

Overhangende takken

Gemeentelijke bomen kunnen over de erfscheiding van een ander erf hangen. Bewoners kunnen dan overlast ervaren door schaduwwerking, extra bladval, plak of door het beschadigen of aantasten van eigendommen. Bewoners behouden het recht om overhangende takken terug te snoeien tot de erfgrans. Echter dient de boomkroon zijn vorm te behouden en dient de persoon die overlast ervaart dit eerst te melden bij de gemeente.

Vruchtval

Vroeger werd minder rekening gehouden met de boomsoortkeuze in relatie tot vruchtproductie/vruchtval. Er was immers meer ruimte waardoor overlast minder aan de orde was. Door de verstedelijking en het ruimtegebrek ontstaan nu problemen doordat deze bomen binnen het stedelijk gebied niet altijd meer naar behoren kunnen functioneren. Volgens het burgerlijk wetboek; artikel 5:37, mag de eigenaar van de bomen geen onrechtmatige hinder toebrengen aan eigenaren van andere erven. Echter dan moet de overlast door vruchtval extreem zijn, wil de rechter oordelen dat een gemeente maatregelen moet nemen. Anders behoudt de gemeente vaak de bomen omdat deze een maatschappelijk belang dragen.^{51,52} Bomen dragen immers direct bij aan de luchtkwaliteit, de leefbaarheid van de wijk en de mentale gezondheid van de inwoners, waardoor het algemeen belang zwaarder weegt dan incidentele overlast. In specifieke gevallen waarin vruchtval tot terugkerende discussies leidt, kan het tijdelijk spannen van opvangnetten of het adviseren van beschermende doeken over voertuigen een tussenoplossing bieden om overlast te reduceren zonder de boom te hoeven kappen.

Plak/druipende bomen

In het voorjaar komen in diverse boomsoorten luizen voor. In veel gevallen betreft dit de bladluizen. Deze luizen zijn niet schadelijk voor de boom of voor de volksgezondheid. Echter bladluizen produceren honingdauw; een plakkerige substantie, die voor overlast zorgt. Hoe hoger de temperatuur hoe meer plak deze bladluizen produceert. Deze plak kan uit de kroon naar beneden vallen en overlast veroorzaken. De plakkerige substantie komt namelijk op voertuigen, woningen, et cetera terecht. Vaak is deze plak na een goede regenbui weggespoeld, maar kan desalniettemin hinderlijk zijn. Tegen plak zijn relatief eenvoudige maatregelen te nemen zoals het gebruik van afdekhoezen.

Angst voor vallende takken of omwaaiende bomen

Tijdens een harde wind of storm kan het mogelijk zijn dat takken uit een boom vallen of waaien. In de meest extreme gevallen kan een boom afbreken en omvallen. Tijdens harde wind of storm ontstaan er behoorlijke krachten in de kroon van een boom. Door deze krachten ontstaan bewegingen in een boom waardoor het mogelijk kan zijn dat takken afbreken en omlaag vallen. Hierdoor kunnen angstgevoelens ontstaan bij bewoners.

Deze situaties doen zich echter vaak alleen voor tijdens extreme weersomstandigheden. Gemeenten hebben namelijk een wettelijke zorgplicht en voeren periodiek VTA-inspecties (Visual Tree Assessment) uit. De boomveiligheid wordt hierbij gecontroleerd. Toch kan het uitwaaien van takken niet helemaal worden voorkomen. Een berkenboom bijvoorbeeld produceert jaarlijks redelijk wat dood hout. Dit zijn echter dunne takjes die alleen voor overlast zorgen, maar verder weinig schade aanrichten.

Afgestorven takken

Diverse boomsoorten zoals berken produceren jaarlijks relatief veel dood hout. Dit zijn vaak kleine takjes die uit de boom waaien of vallen en in particuliere tuinen terecht kunnen komen. Dit kan overlast veroorzaken doordat verstoppingen kunnen optreden en mensen dit afgestorven hout moeten opruimen. Tevens kan schade ontstaan aan gebouwen of voertuigen. De productie van dood hout is bij veel bomen een natuurlijk proces en kan niet worden toegekend aan onrechtmatige hinder. Dood hout kan tevens een teken zijn van achterstallig onderhoud. Hierbij dient de gemeente de betreffende takken te verwijderen in verband met de veiligheid. Dood hout en afgestorven takken worden echter niet als rechtmatig argument aangemerkt om een boom te kappen.

Vogelpoep

Vogels kunnen overlast veroorzaken voor omwonenden. Vogels kunnen zich in bomen nestelen of rusten hier tijdelijk in uit. Wanneer deze vogels hun poep laten vallen kan dit echter overlast veroorzaken doordat gebouwen, voertuigen of andere objecten worden vervuild. Sommige soorten vogelpoep kunnen voor blijvende schade aan autolak veroorzaken. De meeste vogelpoep is echter onschadelijk, maar levert echter hinder op. De gemeente beschouwt vogelpoep echter niet als onrechtmatige hinder omdat vogels nu eenmaal voorkomen in het stedelijk gebied. Tevens is de vorm van overlast niet dermate dat bomenkap moet plaatsvinden.

Stuifmeelallergie

Van het voorjaar tot de zomer produceren verschillende boomsoorten stuifmeel. De stuifmeel is afkomstig van meeldraden, katjes en kegels van naaktzadigen. Elke boomsoort heeft zijn eigen bloeiperiode. De overlast die hieruit voortvloeit is overgevoeligheid bij sommige mensen als reactie op deze stuifmeel. De overgevoeligheid veroorzaakt ziekteverschijnselen die lijken op verkoudheid. Niet alleen bomen produceren stuifmeel, maar grassen en andere planten leveren ook een bijdrage aan de hoeveelheid stuifmeel in de lucht. Stuifmeel wordt door de wind kilometers verspreidt. Lokaal valt hier dus geen maatregel voor te nemen. Personen die overgevoelig zijn voor stuifmeel kunnen echter wel een stuifmeelkalender raadplegen. Het gebruik van medicijnen, binnen blijven, deuren/ramen dichthouden zijn opties om de overlast te beperken.

